HF VINKLER 2006
FREDERIKSBERG HF

INDHOLD

Redaktion: Finn Bønsdorff, Peter Bro, Jette Falk, Vibeke Fengers, Hans Kargaard.
Omslag: Peter Bro, Jette Falk
Omslagsfoto: Hans Kargaard
Illustrationer: Peter Bro, Jette Falk
Portrætfotos og klassefotos: Hans Kargaard
Andre fotos: Vibeke Fengers, Hans Kargaard, Dorte Olesen, Bodil Smith
Grafisk priduktion: Eks-Skolens Trykkeri ApS
Oplag: 1000 eksemplarer

1. Finn Bønsdorff: Forord
2. Finn Bønsdorff: Fagsamarbejde, kvalitetssikring og et forskningsprojekt.
7. Vibeke Fengers: Et nyt liv
9. Kim Ingholt: Frivillig musik på FHF
12. Mogens Jensen: Tale ved mit 25.års jubilæum.
18. Maria Sloth 2A, Maria Vinzents 2A, Mikkel Friberg 2K, Signe Sander 2K :Verdensbilleder – en Studietur til Krakow
24. Peter Bro, Jette Falk, Vibeke Fengers : Tre møder med Matisse
32. Marianne Weile og Maria Hassenfeldt: Nyt køkken i ét hug!
38. Inger Worsøe: Forandringsagenterne
43. Interview med Jacob Blågård og Jens Øllgaard Rasmussen: Et nyt liv – Fra krig til FHF
49. René Cordu, Eva Hestbech, Siri Myggen Jensen 2D: Klasseværelse Budapest.
52. Otto Leholt: Tre i én – den naturvidenskabelige fagpakke.
56. Kjeld Arne Hansen: Evaluering af naturfagspakken.
66. Interview med Fahti El- Abed: Et nyt liv – Fra flygtningelejr til FHF
71. Midlertidig skolebestyrelse
72. Fotos

2-ÅRIGT HF
FREDERIKSBERG HF-KURSUS

Sønderjyllands Allé 2
2000 Frederiksberg
Telefon 38 21 05 00
www.frberg-hf.dk
frederiksberghfkursus@frederiksberg.dk

HF-VINKLER 2006

Kære læsere

Det er eksamenstid, og HF-reformen har sat sine tydelige spor. På kontoret trækkes der spørgsmål i design med 48 timers forberedelse, tysk og fysik har 24 timer, og der har været afviklet mundtlig eksamen i naturfagspakken.

Fagene biologi, geografi og kemi, tre fag på C-niveau, udgør nu en fælles fagpakke, hvor samspillet mellem fagene er beskrevet i en studieplan. Hele øvelsen afsluttes med en samlet mundtlig eksamen.

Hvordan er det så gået?

Det ser pænt ud. Hele skalaen har været i brug. Ikke kun midterkaraktererne. De elever, der har kunnet etablere relationer mellem de tre fag, er blevet belønnet herfor.

Men vi må ikke glemme HF-historien. Frederiksberg HF-kursus dimitterer i 2006 den sidste årgang af Haarders HF-reform fra 1991.

Nogle af eleverne har også bidraget til denne årgang af HF-Vinkler. Stor tak for det.

Endelig skal der lyde en varm tak til samtlige årets HF´ere for samarbejdet i to år.

I ønskes alle god vind fremover!

Finn Bønsdorff
Rektor

SOM DET FREMGÅR af mange af artiklerne i HF-Vinkler 2006, har reformens første år været en vanskelig og krævende øvelse for FHF's lærere. Tilbage i 2004, da det konkrete lovgivningsmateriale for HF-reformen forelå, besluttede rektor, at lærerne sammen skulle drøfte de omfattende ændringer og konsekvenser for FHF på et sted, der kunne inspirere til visioner og kreativitet. Og stedet blev Rom.

I marts rejste lærerne igen sydpå, men denne gang til lyset og varmen i Nice for at få tid og ro til at diskutere de aspekter af reformen, som hverdagens travlhed ikke giver mulighed for. Diskussionen fandt sted som *walk and talk, marcher et parler*, under blomstrende mandeltræer og langs Middelhavets kyst på Promenade des Anglais. Og vi erfarede, ligesom Matisse, at i den slags omgivelser kan perspektivet ændre sig.

Rektor Finn Bønsdorff redegør i denne artikel for de forandringer, som reformen har medført for de mange relationer, som skolen indgår i. Og han ser frem til 2007, hvor HF fejrer 40 år. På FHF markeres jubilæet med et forskningsprojekt, der skal evaluere, hvordan det er gået for den gruppe af unge voksne, der siden 1967 via deres HF-uddannelse fik adgang til et helt nyt liv. Den HF-uddannelse som Bertel Haarder ændrede i 1991, og som nu igen i år er blevet radikalt reformeret, dog før Bertel Hårder kom til roret igen.

Af rektor
Finn Bønsdorff

FAGSAMARBEJDE, KVALITETSSIKRING OG ET FORSKNINGSPROJEKT

Lærerkollegiet har været i Nice og drøftet HF-reformen. Gennemførselstaxameter og de nye samspilskrav mellem fagene var i fokus. I god tid inden afrejsen blev Udvalget til Pædagogisk Udviklingsarbejde anmodet om diskussion af følgende to emner:

A. Samspilskravet (ikke kun i fagpakkerne)

1. Koordinering af undervisningen mellem fagene ud fra valgte problemstillinger
2. Skriftlige opgaver med samspil mellem fagene
3. Eksempler på samspilsmuligheder/et inspirationskatalog

Eksamensprojektet (foråret 2007)

Den større skriftlige opgave kan også være flerfaglig, men hvad er et fag, og hvad konstituerer et fag?

Først og fremmet en universitær forankring, hvor der undervises i fagets begreber, teorier og metoder, men sjældent i hvorledes faget afgrænses i forhold til andre fag. Fag og fagudvikling er en dynamisk proces.

Hvad er karakteristisk for en naturvidenskabelig, en samfundsvidenskabelig og en humanistisk tilgang, og hvilke elementære aspekter bør vores elever have kendskab til og tillige kunne anvende?

Der blev udarbejdet et inspirationskatalog til drøftelse, og alle lærere kom i grupper og skulle se på konkrete forslag til samarbejde og samspil mellem fagene. Walk and Talk. Marcher et parler. Processen kom i gang, og der blev taget hul på diskussionerne om fag, faggrænser og hvilke temaer, der kunne binde fagelementerne sammen.

Hjemme igen skulle kvalitetssikrings- og evalueringsplanen bringes endeligt på plads. Den kom foreløbig til at se sådan ud:

Kvalitetssikrings- og evalueringsplan

Formål:

1. At bidrage til at sikre sammenhæng mellem den enkelte elevs valg af det 2-årige HF på Frederiksberg HF-kursus og elevens ønsker om fremtidig videreuddannelse og beskæftigelse
2. At identificere pædagogiske udviklingsområder i relation til centralt fastsatte standarder
3. At tydeliggøre skolens funktioner og kvaliteter i forhold til det omgivende samfund
4. At sikre at eleverne tilbydes undervisning af bedste kvalitet

Grand Hôtel du Cap-Ferrat "La piscine", Club Dauphin.

Elev-lærerrelationen

Det er skolens målsætning at tilbyde eleverne undervisning af bedste kvalitet.

Med henblik på at sikre dette udføres der løbende kvalitets- og evalueringsprojekter, hvor eleverne får lejlighed til at udtale sig om lærernes undervisning. Disse " tilfredshedsmålinger" kombineret med evaluering af fagene udføres af det lokale EVA-udvalg, som arbejder efter følgende procedure:

1. Rektor vælger indsatsområde
2. Faggruppen indbydes til møde
3. Orientering om obligatoriske spørgsmål, mulighed for formulering af tillægsspørgsmål
4. Lærere og elever besvarer spørgsmål
5. Besvarelserne sendes til et analyseinstitut
6. Tabeller og diagrammer vurderes af EVA
7. EVA skriver en rapport
8. Konklusionerne drøftes med faggruppen og rektor
9. Endelig rapport offentliggøres på skolens hjemmeside.

I skoleåret 2005/6 er indsatsområdet evaluering af naturfagspakken og samspillet mellem fagene biologi, geografi og kemi.

1. delrapport er udarbejdet og kommenteres andetsteds i dette års udgave af *Vinkler*.

Elev-skolerelationen

De nye optagelsesregler til de videregående uddannelser fastsætter specifikke adgangskrav til en række videregående uddannelser. F. eks. skal alle ansøgere til det humanistiske område på universitetet have haft valgfag på fortsætter B-niveau i tysk eller fransk for at kunne optages.

Videnskabsministeriets regler lægger op til, at den enkelte ansøger allerede ved optagelse, altså inden skolestart, har gjort sig nogle overvejelser over hvilke videregående uddannelser, der sigtes på efter afsluttet HF-eksamen.

I relation til denne problematik har Frederiksberg HF-kursus besluttet at tilbyde alle ansøgere en valgfagssamtale med en studievejleder. Skolen udbyder et valgfagsprogram, der indebærer muligheder for, at den enkelte elev, afhængig af de valgte fag, vil kunne blive optaget på de fleste universitetsuddannelser.

Elev-samfundsrelationen

Det gøres årligt op, hvor mange elever der gennemfører med en hel HF-eksamen, og der tages løbende initiativer til at mindske frafaldet.

Lærer-elevrelationen

Elever har krav på at få en faglig vurdering af deres standpunkt to gange årligt. Hertil kommer et antal tutorsamtaler, hvor den enkelte elev vurderes ud fra en A;B;C-skala. (se lektor Inger Worsøes artikel om tutorordningen)

Lærer-lærerrelationen og lærer-klasse

Lærerne samarbejder med henblik på at sikre samspil mellem de forskellige fag i HF-uddannelsen, og der er nedsat lærerteam i hver klasse. Teamet koordinerer den skriftlige arbejdsbyrde, skemalægger værkstedstimerne, har tovholderfunktion ved de to årlige lærerforsamlingsmøder og samarbejder med studievejleder og læsevejleder.

Skole-elevrelationen

En elev på Frederiksberg HF-kursus har rettigheder og pligter. Ret til undervisning af bedste kvalitet, SU og mødepligt. Mødepligtsbestemmelserne er udformet i skolens Studie og Ordensregler.

Skole-lærerrelationen

Skolens bestræber sig på at ansætte lærere, som er særligt dygtige og kompetente til at undervise den specielle elevgruppe på Frederiksberg HF-kursus , hvor aldersgennemsnittet er ca. 21 år. For at sikre at eleverne tilbydes undervisning af bedste kvalitet er der i Med-udvalget aftalt procedurer for, hvordan den enkelte nyansatte lærer integreres i skolen, og i forlængelse heraf indgår den nyansatte i et samarbejde om en kompetenceudviklingsplan, som også har konsekvenser for den fremtidige løndannelse.

Både den nyansatte og den erfarne lærer skal deltage i følgende:

- Rektor melder, at han har til hensigt at overvære lærerens undervisning
- Der aftales et passende tidspunkt
- Rektor overværer undervisningen
- Rektor taler med klassen/holdet uden læreren er til stede
- Den konkrete undervisning danner udgangspunkt for en efterfølgende samtale mellem lærer og rektor

I skoleåret 2005/6 har følgende lærere deltaget i denne kvalitetssikringsproces: Adjunkt Ask H Larsen, adjunkt Camilla V Kristensen, adjunkt Anders Gudme-Knudsen, adjunkt Martin Fotel, adjunkt Mette Vangsgaard, lek-

Børn af "lange" forældre vælger ofte lange videregående uddannelser i højere grad end børn af "korte" forældre. Dimittendernes sociale arv slår igennem. Hos os forholder det sig anderledes. Den sociale arv brydes på Frederiksberg HF-kursus!

tor Susanne Hansen, adjunkt Therese Holter, lektor Peter Valore, lektor Eddie Unglaub, lektor Ole skov Hansen.

Skole-skolerelationen

Skolens eksamensresultater offentliggøres på skolens hjemmeside ved link til undervisningsministeriets database, og der kan sammenlignes med andre HF-kurser.

Skole-samfundsrelationen

Frederiksberg HF-kursus er en udpræget "second chance" skole, hvor mange af eleverne har brudte uddannelsesforløb bag sig. Aldersgennemsnittet er ca. 21 år, og i modsætning til de fleste andre HF-kurser optages mellem 20 og 30 pct. af en HF-årgang efterfølgende på universiteterne. Valg af videreuddannelse afhænger traditionelt i høj grad af, om forældrene har en videregående uddannelse.

Danmarks Pædagogiske Universitet(DPU) har udført et omfattende analysearbejde af HF-årgangene 1993, 1995 og 1997. Konklusionen er fornem. Børn af "korte" forældre optages på universiteterne i samme omfang som børn af "lange" forældre. DPU har ligeledes set på, hvordan det går HF-erne fra Frederiksberg HF-kursus efter eksamen. Man har konstateret, at arbejdsløsheden er 1 pct., altså ikke eksisterende.

Skolen medvirker således til, at mange, måske lidt skæve, men også meget talentfulde unge får en uddannelse og et efterfølgende særdeles positivt beskæftigelsesmæssigt perspektiv.

Jo, reformen har sat sine spor. Erfarne lærere i fagene har hævdet, at der tabes fagligt niveau. Det er jeg ikke i stand til at bedømme, men der er ingen tvivl om, at eleverne i stedet opnår noget andet og måske noget bredere.

HF-reformen – rejse imod en fortryllet horisont?

I skrivende stund er naturfagslærerne i færd med at udarbejde eksamensspørgsmål. Vand, havstrømsøvelsen, forurening, liv og fotosyntese. Hvad pakkesamarbejdet mere konkret indebærer for eleverne, har både vores lokale og det landsdækkende EVA valgt at se nærmere på. Bliver det en rejse mod fortryllende horisonter? Eller bare en anden og samarbejdsmæssigt set mere krævende måde at undervise på? Vi får se. Qui vivra verra.

I år dimitteres sidste årgang af Haarders HF-reform fra 1991, og næste år kan HF-uddannelsen fejre 40 års fødselsdag. I relation hertil har skolens bestyrelse besluttet at lade DPU udarbejde en analyse af fire årtiers årgange af HF-elever fra Frederiksberg HF-kursus. Hvem var de, hvor kom de fra, og hvilke uddannelser valgte de efter HF-eksamen? Vi glæder os til i næste års Vinkler at fortælle om disse forskningsresultater.

"Kyriad vous ouvre de nouveaux horisons:les charmes de la vieille ville à deux pas. Découvertes; prenez le bord de mer sur la basse corniche jusqu´ à Monaco, une vue féerique vous enchantera "

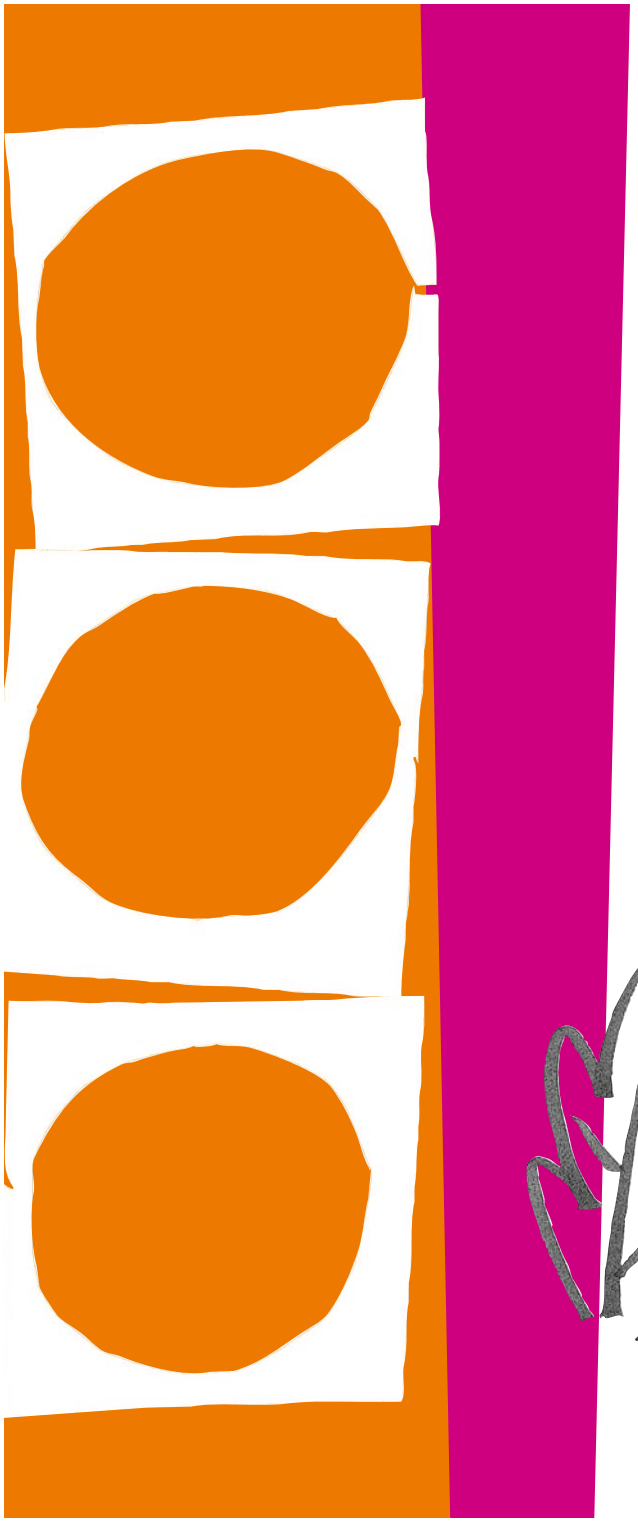

ET NYT LIV er temaet for HF-Vinkler 2006. Temaet tager sit afsæt i en formulering af maleren Henri Matisse, hvis verden og værker lærerkollegiet fik lejlighed til at møde under en studierejse til Nice i april 2006. I sin alderdom oplevede Matisse til sin store overraskelse, at han pludselig fik et nyt liv, hvor alt det, han havde arbejdet hen imod, endelig lykkedes for ham. "Leve glæden og pommes frittes. Jeg er blevet voksen", som han udtrykte det. På en second chance skole som FHF, hvor mange elever kommer med brudte skoleforløb og skuffelser i bagagen, er det netop dette, der er kernen i skolens arbejde: at skabe muligheder for, at eleverne kan få et *nyt liv.*

Af Vibeke Fengers

ET NYT LIV

Et tilbageblik: Vinkler i 2004 og 2005. Rom og Ziehe

De sidste to årgange af HF-Vinkler har tematisk forholdt sig til en afsøgning af forestillinger om skolen: skolen som vores egen institution i en konkret bygning, men også skolen i videre forstand som organisation, symbol og ikon. I 2004, da HF-reformen blev lanceret, var lærerne på studierejse til Rom for at diskutere skolens fremtid i lyset af reformen. *Rom og reform, dyd og dannelse* var temaet for HF-Vinkler 2004, der bl.a. indeholdt bidrag til en debat om det dannelsesideal, vi som skole prøver at formidle.

HF reformen til diskussion på stranden i Nice.

Tema for HF-Vinkler 2005 var Thomas Ziehes koncept *Skolen som en fremmed verden*, og HF-Vinkler formede sig sidste år som en beretning om de forsøg vi på FHF gør for at afgrænse skolen fra hverdagslivet. Inden for skolens lukkede døre og vinduer forsøger vi at åbne for andre værdifulde erfaringer: ordenes, ideernes, teoriernes og modellernes fremmede og anderledes erfaringer.

Vinkler 2006. Matisse og et nyt liv

Her i 2006 har lærerkollegiet igen været sydpå. Efter næsten et år med reformen er tiden kommet til evaluere og justere: har vi fået et *nyt liv*? En reform behøver ikke nødvendigvis at føre til noget bedre, og som det fremgår af lærernes artikler til HF-Vinkler 2006, har de fleste oplevet det sidste skoleår som usædvanligt krævende.

På den anden side kan *et nyt liv* være det overraskende og glade resultat af læring, dannelse og modning. Nuværende og tidligere elever på FHF fortæller i dette års HF-Vinkler om netop denne erfaring. *Et nyt liv* relaterer altså også til den helende og transformerende virkning, som hverdagen i skolens fremmede verden kan få for vores elever. Vores egentlige hensigt med at opstille moderfaringer til populærkulturen er jo at skabe nye rum, så det bliver muligt for eleverne at opgive tidligere indlærte positioner, der ikke længere er hensigtsmæssige. Rum hvor det bliver muligt for den enkelte elev at udfolde mest muligt af sit potentiale i et rigere og gladere liv.

PÅ EN REGNGRÅ TORSDAG klokken lidt over fire ligger FHF næsten øde hen. Selv i reformåret forventer man sig ikke den store faglighed og personlig kompetenceudvikling under de omstændigheder. Men virkeligheden er en anden: hver torsdag eftermiddag året rundt mødes en flok elever med to lærere til den frivillige musikundervisning. Kim Ingholt, der er i uddannelsesstilling på FHF, fortæller i denne artikel om, hvordan både lærere og elever får et nyt liv, når de efter den lange skoledag samles om musikken, og *Proud Mary (1969)* igen ruller gennem musiklokalet som i HF´s første år.

Af Kim Ingholt

FRIVILLIG MUSIK PÅ FHF

Det er en trist, regngrå torsdag. Klokken er lidt over fire. På parkeringspladsen foran Frederiksberg HF holder kun et par biler og nogle enkelte cykler. Hverken i klasseværelserne eller på lærerværelset er der meget liv. Inde i aulaen er der også tomt og stille bortset fra rengøringspersonalet, som er i gang med deres arbejde. Men hvad er det?

Der sker noget nede i et af lokalerne – i musiklokalet – det koger! Der er nemlig frivillig musik hver torsdag fra fire til halvseks, og i dag er det Creams *In a white room*, bandet skal indøve. Sangerne Anne og Kaj står og er dybt koncentrerede om at huske deres stemmer, som de har øvet sammen med musiklærer Signe Krog-Meyer. Undertegnede har instrueret musikerne i bandet. Malik spiller på den dybe gulvtam. Rasmus på bas har taget sine sko af og står i strømpesokker og svajer rytmisk fra side til side. Tokes orgel hvæser, og højt oppe flænger Lennarts el-guitar igennem som strejf af sol gennem de mørke skyer udenfor. Vi er på vej fra introen til verset. Det går godt. Musikken svinger, men... Der! Der gik det galt. Vi stopper, ser på hinanden – og griner.

Musik heler og åbner nye rum

Hvem skulle have troet, at det er de samme personer, som for bare en time siden sad og hang i en sofa i aulaen, trætte efter en lang dag med timer i matematik, tysk, dansk og alle de andre fag. Men sådan er det tit, når der er frivillig musik. Både lærere og elever liver op, når de går i gang med numrene, og ofte bliver der sagt på gensyn, og vi ses med smil og under høj latter. Det er, som om musikken besidder en helende kraft, der fjerner irritation og bekymringer. Rundt om på landets hospitaler er man da også begyndt at bruge musik til at hjælpe folk med at komme sig efter svær sygdom og operationer. Nu er hverken sangerne eller nogen af musikerne heldigvis ramt af andet end lidt nervøsitet over at skulle prøve det nye nummer for første gang. Men de har sikkert oplevet den anden forunderlige evne, musik har på os mennesker, nemlig evnen til at vække de skabende kræfter i sindet og dermed få os til at opleve nye sider af os selv og tilværelsen.

I hvert fald er det sket mere end én gang i forbindelse med frivillig musik, at elever er kommet med et nummer, de selv har skrevet, eller at nogen har fået så meget blod på tanden, at de er begyndt at få privatundervisning på deres instrument eller spille i bands ude i byen.

Der er nemlig ikke noget krav om, at man skal have modtaget undervisning i sang eller på et instrument for at være med her. Frivillig musik er for alle. De første gange dukker der da også mange op, som lige skal snuse og finde ud af, om det er noget for dem. Men hurtigt udkrystalliserer der sig en kerne, som møder op torsdag ef-

termiddag i musiklokalet, når skolen er tømt for de fleste lærere og elever for at spille. I løbet af året arbejder vi derefter med at sammensætte et repertoire. Vi har ikke på forhånd lagt os fast på en bestemt genre. Det er elevernes forudsætninger og musikalske interesser, der bestemmer, hvilke numre vi spiller. I år er repertoiret bredt og spænder over numre fra rockens vilde ungdom som f.eks. Creedence Clearwater Revivals *Proud Mary* til Oasis' *Don't look back in anger*.

Et band bryder mure ned

Der er selvsagt ikke altid enighed om, hvilke numre, bandet skal spille. Ens musiksmag er ofte tæt forbundet med ens identitet, og det kan derfor være grænseoverskridende at gå i gang med et nummer, som ligger langt fra den musik, man hører til daglig. Men ikke sjældent sker det, at det netop er det nummer, man har haft flest indvendinger mod at spille, og som det har været sværest at lære, bliver det, der fungerer bedst. For der sker noget med musikerne, efterhånden som torsdagene bliver revet ud af kalenderens blade. Fra at være syv musikere med vidt forskellige forudsætninger og indfaldsvinkler til det at spille sammen bliver de lidt efter lidt til et band med deres egen lyd og måde at gå til numrene på. Evnen til at skabe et fællesskab og nedbryde de barrierer og mure, som er mellem mennesker, er nemlig et tredje forunderligt træk ved musik. Og som lærer er det en af de største glæder at se, hvordan dette fællesskab gradvist etablerer sig og gør læreren mere og mere overflødig.

Når bandet har indøvet numrene, skal de selvfølgelig trykkes af foran et publikum. For selv om det er frivilligt og for sjov, er det også meget alvorligt. Bandet har tidligere spillet til en musikaften på skolen og til skolens intro-arrangement for kommende elever. For både Anne og Kaj var det første gang, de stod foran et publikum, så de var forståeligt nok nervøse. Men det gik godt, og Anne blev vist helt høj af det. "Hvor var det bare fedt", sagde hun bagefter. Snart er det tid til den sidste, store koncert ude i aulaen, hvor bandet skal spille alle deres numre for de andre elever. Bandet snakker om, hvad der gik galt i den forrige gennemspilning og gør klar til at øve overgangen fra intro til vers endnu en gang. Rasmus justerer lyden på sin bas. Toke lægger noderne til rette. Lennart stemmer sin guitar. Malik ser koncentreret på Kaj og Anne. For det er lige om lidt, og vi skal nå at have det nummer på plads. Så jeg må lytte, løbe, Vi ses. Hej.

Evnen til at skabe et fællesskab og nedbryde de barrierer og mure, som er mellem mennesker, er et forunderligt træk ved musik. Og som lærer er det en af de største glæder at se, hvordan dette fællesskab gradvist etablerer sig og gør læreren mere og mere overflødig.

FREDAG D. 21 JANUAR 2006 var der meget at fejre på lærerværelset på FHF. På denne vintereftermiddag markerede tre kolleger: Lektor Daniel Christensen, Lektor Mogens Jensen, og Lektor Rolv Kvisgaard, at de titsammen havde tilbragt hele 75 år på den samme arbejdsplads. Fra rådhuset kom der besøg fra Kulturdirektør Iver Koed, der medbragte jubilæumsgratialerne.

I sin tale ved receptionen afsøgte Mogens Jensen mulighederne for et svar på spørgsmålet *How come?* D.v.s. hvordan kan nogen i dag finde på at forblive på den samme arbejdsplads i 25 år? Et spørgsmål der får en særlig relevans når det stilles her i 2006, i HF-reformens klare lys. Ved reformens paradigmeskift er den privatpraktiserende lærer, fordybelsens og refleksionens erfaringsramte aktør, som Mogens Jensen har identificeret sig med i et kvart århundrede, blevet til skurken. Det er den omstillingsparate forandringsagent, der har fået tildelt helterollen under larmende fanfarer.

Henri Matisse, som denne årgang af HF-Vinkler er inspireret af, oplevede sent i livet en stor frihed, der gjorde det muligt for ham at udfolde sit talent på en helt usædvanlig måde. Det er en central pointe i Mogens Jensens tale, at den frihed der har været inspirationen og selve opdrejningspunktet for hele hans liv som lærer, nu ser ud til at blive taget fra ham med implementeringen af reformen.

Talen former sig som et modkulturelt dokument, som et politisk indlæg i en pædagogisk diskurs, der alt for ofte benytter sig af højglanssprog, og som kan synes uden egentlig substans.

TALE VED MIT 25ÅRS JUBILÆUM

Af Mogens Jensen

Jeg har af jubilæumsgruppen fået lov til at sige et par ord ved denne festlige lejlighed. Ordene er mine alene. Om de dækker de øvrige jubilarers holdning, kan de jo selv vurdere bagefter.

Jeg vil holde noget så umoderne som en politisk tale, hvilket givetvis hænger sammen med, at jeg selv er blevet højest umoderne. Dvs. talen bliver hverken kolossal morsom, desperat ironisk eller servil og sentimental, men netop politisk.

Temaet er godkendt i min backing-gruppe, frokostklubben, og af de øvrige to jubilarer, hvilket burde borge for kvalitet – altså hvad temaet angår. Og temaet er:

How come? Hvordan kan det være, at nogen i dag kan finde på at være det samme sted i 25 år?

"Måske burde man give folk en bøde i stedet for et gratiale, når de har 25 års jubilæum" Sådan har professor Henrik Holt Larsen sagt og har karakteriseret de udholdende som "erfaringsramte". Læring er for ham aflæring, hvilket betyder, at indfældede indsigter og ophobede erfaringer er blevet forhindringer for innovation og for personlig og organisationsmæssig udvikling. Forandringsagenten er derfor i dag modernitetens helteskikkelse.

I det præmoderne samfund var det derimod en personlig styrke at blive det samme sted i 25 år. Det signalerede karakterfasthed, stabilitet, kontinuitet og dermed kvalitet. Men modernitetens apologeter har altså kun hån til overs for 25års jubilarer: de mangler fleksibilitet, omstillingsparathed, de er ikke selv penneførere i deres egen personlige biografi, de er forstenede, gået i stå, rene tryghedsnarkomaner.

How come? Tilnærmelse til en forklaring

Tiden er således imod denne type karriereforløb (eller mangel på samme), som et 25 års jubilæum signalerer. Så igen *how come?*

Jeg gik derfor forud for denne tale i gang med at finde nogle positive, identitetssættende og legitimerende forklaringer på, hvad det egentlig er, der har fået mig til at blive det samme sted i 25 år.

1. Svaret kunne ligge i, at jeg havde sat nogle spor, gjort en afgørende forskel, dvs. skrevet institutionshistorie. Og det bedste sted at undersøge dette spor måtte være på FHF's hjemmeside. På linket til "dansk" og til "samfundsfag" fandt jeg end ikke mit eget billede, derimod billeder af nuværende, men også tidligere årsvikarer. Jeg fandt et link til et dokument om en studietur, jeg havde skrevet. Men dokumentet var fjernet. Måske er man allerede ude af institutionen efter 25 år, altså symbolsk forstået. Spor har jeg åbenbart ikke sat. Eller også kan det administrative system slet ikke

Erfaringsramt refleksion på en café i Nice.

rumme så lang anciennitet, forberedt som det er på de moderne tider.

2. De begrænsede jobmuligheder med en traditionel cand.mag-uddannelse. Den forklaring holder i hvert fald et stykke hen ad vejen.

3. Lønnen. Kan hurtigt afvises. Der har været tale om en lang nedtur siden Per Hækkerups rimelige lønmæssige anerkendelse af jobbets betydning tilbage i 60erne.

4. Ferierne. God nok. Men andre er ved at hente os.

5. Meningsfuldheden i arbejdet. At få unge mennesker til at sætte pris på refleksion, viden og kritisk stillingtagen. Vi nærmer os en rimelig forklaring.

6. De gode kolleger. Tæt på. Vi nærmer os.

7. Den privatpraktiserende lærer. Her er den. Det er det, det handler om.

Frihedens ukrænkelighed og nødvendighed

Friheden, det er friheden, det handler om. Også en meget moderne størrelse i virkeligheden. Friheden til selv at kunne planlægge et stof, selv gennemføre og tilrettelægge et undervisningsforløb, selv evaluere og blive klogere. Friheden til herskabsfrit at kunne diskutere med andre kolleger det faglige stof og den didaktiske dimension. Friheden til at kunne tænke over og fordybe sig i en faglighed, uden teleologiske overvejelser, uden voldsom megen ekstern kontrol. Der ligger et smukt akademisk ideal gemt heri, formuleret første gang af Humboldt. Og jeg har altid set dette ideal som ikke kun ukrænkeligt, men også nødvendigt i det hyperkomplekse samfund. For hyperkompleksiteten kan ikke indfanges centralperspektivisk og teleologisk, kun brydningen mellem teorier, fagligheder, personer i et herskabsfrit rum kan nærme sig kompleksiteten. Jeg har store tænkere bag mig her: Humboldt som sagt, Popper (Det åbne samfund og dets fjender). Ziehe, Habermas og mange flere.

Og nødvedigheden af en tilbagetrukken leder

Sammenhængende hermed kan kollektivets (dvs.lærerkollegiets) resurser kun fuldt ud realiseres og frigøres med en leder, der træder tilbage og nøjes med at etablere rammerne for den frie faglige udfoldelse. Der har heldigvis været tradition for, at lederne på de danske gymnasieskoler har valgt denne rolle i overensstem-

melse med ovennævnte idealer. For ingen kan overskue kompleksiteten, ingen kan fortælle den store historie om et samfund og dermed en skoles udviklingsmuligheder og -betingelser. Sociale systemer herunder arbejdspladser kan simpelthen ikke styres, mener såvel Luhmann som Foucault. En autoritær ledelse har garanteret været fornuftig i industrisamfundet, hvor der var tale om enkle og fuldt ud styrbare processer. Men i et vidensamfund kan man da ikke lade en enkelt person være alene om at vide.

Jeg vil holde noget så umoderne som en politisk tale, hvilket givetvis hænger sammen med, at jeg selv er blevet højest umoderne. Dvs. talen bliver hverken kolossal morsom, desperat ironisk eller servil og sentimental, men netop politisk.

Ontogenesens fortælling: Don't follow leaders

Man kunne også se det her ontogenetisk, min egen personlige identitets fortælling. Ung under ungdomsoprøret, enig med Bob Dylans "Don't follow leaders" Antiautoritet og frigørelse. Det eneste sted jeg den dag i 70erne, hvor jeg meldte mig som ansøger på arbejdsmarkedet, og hvor dette personlige mål - kald det bare en idiosynkrasi - kunne imødekommes var uddannelsessektoren. Ingen leder, der hver morgen skulle udstikke regler om, hvordan dagen skulle se ud, hvad der skulle laves, hvilke teorier, der skulle anvendes, og som sidst på dagen skulle kontrollere resultatet, tilstedeværelsen, indsatsen, og som med lønnen kunne kontrollere og sanktionere uønsket adfærd. Blot man ikke voldtog eleverne, og der ikke kom klager, fik man lov til at udfolde sin menneskelighed og sin myndighed. Det virkeligt interessante er, at eleverne har været ovenud tilfredse (altså ikke specielt med mig, men med FHF), forældrene ovenud tilfredse, lærerne tilfredse, rektor tilfreds - og vi har sammen med andre uddannelsesinstitutioner skabt "Den bedste af alle verdener", et stenrigt samfund med en høj score på befolkningens tilfredshedsbarometer.

Så derfor skal det hele laves om.

Substansløshedens princip

Vi skal til at være opmærksomme på "risikoen ved evidensbaserede læreraktiviteter". Jeg lader den lige stå lidt, det er min yndlingssentens og yndlingsidiosynkrasi fra DIG. Altså tingene skal ikke laves om, fordi det viser sig, de fungerer dårligt, eller fordi målene er anderledes, eller fordi teori og metoder har udviklet sig i en anden retning. De skal bare laves om, fordi det skal de. Det er substansløshedens princip, der er formuleret som overordnet strategi for sektoren. For hvis tingene ikke ændres, følger vi ikke med tiden. Og tiden har intet navn, den kaldes blot globaliseringen, i bestemt form, hvorved den hæver sig op over enhver kritisk og adfærdsdirigerende diskurs.

Nu er den gamle ungdomsoprører, tidligere marxist, borgerlige pseudointellektuel – hvis hjerte ikke brænder for de svage, siger min højtærede kollega lektor Jan Andreasen – altså mig virkelig kommet i knibe. Nu skal hele lortet ændres i retning af mere ledelse, mere kontrol, mindre frihed, mere styring. Det her kunne jeg – og min højtærede kollega lektor Hans Kargaard skrive en hel kronik om, men den er der jo nok ingen, der vil publicere: at gå mod strømmen dokumenterer ikke omstillingsparathed, med mindre det sker under den politiske korrektheds tvangfrie tvang (som det fx sker i indvandrerdebatten).

Paradoksernes reform

Nå, men nu er kronikken skrevet, men ikke publiceret, så jeg skal undlade at nævne dens konklusioner, men blot fremdrage nogle paradokser i den nye reform, der peger på absurditeterne og angiver, hvorfor jeg ikke napper 25 år mere på FHF.

Og paradokserne er:

- Øget globalisering vs. kun et obligatorisk fremmedsprog.
- Øget individualisering og individuering i samfundet vs. ingen elevindflydelse på undervisningen samt klientgørelse, afmyndiggørelse af eleverne og øget ensretning af undervisningen.
- Ønske om øget fleksibilitet vs. fastlagte undervisningsforløb, og kanoniserede gentagelser. Jeg ser for mig verden gå under, mens jeg underviser i sekulariseringen i 1800tallet, fordi det ikke rettede og ulæste (dvs. ulønnede) projekt skal evalueres den 14/3 (ikke 15/3 eller 13/3)

75 år på FHF.

- Eleverne hævdes at være dårlige til at skrive vs. de får færre opgaver, der er mindre rettereduktion i dansk og engelsk og kulturgruppen (eleverne lærer engelsk ved at skrive fysikrapporter siger UM).
- Eleverne er dårlige til dansk skr. vs. øget ambitionsniveau (eleverne skal kunne skrive i alle genrer)
- Krav om øget faglighed vs. lærere eksaminerer i fag, de ikke har.
- Og så måske den værste: krav om øget faglighed vs. øgede administrative byrder og evindelige evalueringer. Man kan knap nok ryge en smøg, uden at det også skal evalueres, adfærdsdirigeres, kontrolleres. Det eneste – de eneste, der ikke skal evalueres er de folk, der

har lavet reformen og de rektorer, der udøver den (sidstnævnte skal nu, men de er ikke forpligtet til at offentliggøre resultatet)

Det nye liv: bureaukrati og mødehelveder

Konklusion: fagligheden erstattes af bureaukrati og mødehelveder, den engagerede faglige privatpraktiserende lærer erstattes af den fantasiløse ensrettede embedsmand. Man kunne også sige, at skolen søger at tackle globaliseringens komplekse problem ved at skrue tiden 50 år tilbage, i hvert fald på nogle områder. Det er absurd. Politisk befinder vi os et ubehageligt sted mellem markedsfetichisme, managementsteori og ultraliberalisme på den ene side og nationalkonservatisme på den anden side. Man kunne også sige med Popper, at det åbne samfund er ved at lukke sig.

Et par sidste behagelige år?

Nå, men en tale skal jo slutte med noget positivt, et udspark, en fremtid, der kunne blive bedre. "Bør vi virkelig opgive alt det, vi har kæmpet for?", har jeg lovet min højtærede kollega lektor Ole Emil Rasmussen at sige. Den fremtid kan jeg godt ane. I moderne organisationsteori er man så småt ved at gøre op med managementteorien, med den nypositivistiske evalueringskultur. Der kommer et tidsskrift, der gør op med ensretningen af hele værdidiskussionen under Fogh-regeringen, EU-ensretningen og orienteringen af fremtidsdiskussionen er ophørt – i dag er det vel kun min højtærede kollega Hans Kargaard og det radikale folketingsmedlem Anders Samuelsen, der er udelt begejstrede, vi har fået Jan Andreasen i Borgerrepræsentationen og evindeligt i aviserne, min T-klasse er træt af reformen og vil skrive et læserbrev, radikalismen har det med at vende tilbage i cyklusser fra 10-60 år, Marx' kapitalismekritik er ved at være in igen, socialismen går sin sejrsgang i Sydamerika. Og UM er ved at besinde sig. Så man kan jo håbe på, at det borgerlige samfund finder tilbage til sine filosofiske rødder – den fri tanke – en ide man også havde glemt i 1870, hvilket Brandes så sig nødsaget til at minde det borgerlige samfund om. Jo, der er tendenser, der kunne gøre mine sidste år i undervisningsbranchen mere behagelige.

Så afslutningsvis vil jeg ønske mine medjubilarer godt jubilæum og mine kolleger en god fremtid i forhåbentligt ændrede politiske vinde. God vind og tak for ordet og jeres tålmodighed.

Modernitetens apologeter
har kun hån til overs for
25års jubilarer:
de mangler fleksibilitet,
omstillingsparathed,
de er ikke selv penneführer i
deres egen personlige biografi,
de er forstenede, gået i stå,
rene tryghedsnarkomaner.

VERDENSBILLEDER

PROGRAM FOR STUDIETUREN TIL KRAKOW 12. MARTS – 18. MARTS 2006

SØNDAG 12. MARTS:
Afrejse fra FHF kl. 14. Mødetid senest 13.45 (se rejseplan for køreturen)

MANDAG 13. MARTS:
Kl. 9.00-ca.12.00: Besøg i Auschwitz/Birkenau
Kl. ca. 13.45: Ankomst til Krakow.
Indkvartering på Hotel Retro
Kl. ca. 16 ankommer lærerne til hotellet
Kl. 18: Alle mødes i lobbyen.
Fælles spisning og velkomst

TIRSDAG 14. MARTS:
Kl. 9: Afgang fra hotellet.
Byvandring i den gamle bydel
Kl. 9.30: Mariakirken.
Det katolske verdensbillede
Kl. 10.30: Collegium Maius.
Kopernikus' verdensbillede
Kl. 12: Altertavlen i Mariakirken
Frokost
Eftermiddag: Faglig ekskursion på egen hånd. Vælg mellem: Czartoryski Museet, Saltminerne, Nationalgalleriet og Domkirken (Wavel)

ONSDAG 15. MARTS:
Heldagsudflugt til Nova Huta og Jasna Gora klostret: Det socialistiske verdensbillede og det katolske verdensbillede
Kl. 9: Afgang med bus fra hotellet

TORSDAG 16. MARTS:
Kl. 9: Afgang fra hotellet: Det jødiske verdensbillede. Besøg i den jødiske bydel og en synagoge. Jødisk kultur og historie
Eftermiddag: Faglig ekskursion på egen hånd. Vælg mellem: Czartoryski Museet, Saltminerne, Nationalgalleriet og Domkirken (Wavel)
Kl. 19: Festmiddag

FREDAG 17. MARTS:
Kl. 10: Værelserne skal forlades
Dagen er til fri afbenyttelse. Der kan evt. blive tale om en slotsvandring, hvis der er interesse for det
Kl. ca. 13: Lærernes afrejse
Kl. 17.30: Afrejse fra Krakow

LØRDAG 18. MARTS:
Kl. 13.30: Forventet hjemkomst FHF

TRE KLASSER: 2A, 2K, 2N, og tre lærere adjunkt Jesper Rosenløv (religion), lektor Lotte Stuhr (dansk) og lektor Marianne Weile (historie og religion), rejste en uge i marts 2006 til Krakow i Polen for at studere verdensbilleder. Det jødiske, det katolske, Kopernikus´og det socialistiske verdensbillede optræder på det spændende faglige program, men som fire elever beretter i de følgende artikler betød rejsen et konkret møde med endnu flere opfattelser af verden. Viden og erfaring om andre måder at opfatte verden på er selvfølgelig en væsentlig impuls til at se sit eget liv i et nyt lys – og en inspiration til at ændre det. Studierejsen til Krakow synes at have haft denne effekt.

Af Maria Sloth
og Mira Vinzents, 2A

STUDIEREJSE TIL KRAKOW

VERDENSBILLEDER I.

FRA AUSCHWITZ TIL DEN SORTE JOMFRU

Efter at have kørt 19 timer i bus på de tyske motorveje og de dårligt vedligeholdte polske landeveje ankom vi om morgenen trætte og radbrækkede til koncentrationslejeren Auschwitz. "Arbeit macht frei", bød os ind i den kolde og forladte lejr, hvor man kunne se billeder af de mange dræbte jøder, som levendegjorde de forfærdelige og rædselsfulde historier, man gennem hele ens skoletid har fået fortalt. Dette blev også bekræftet ved de kæmpe mængder af efterladte tøj, sko og ejendele. Man kunne også finde afklippet hår, som vidnede om den anonymitet fangerne blev underlagt, da de ankom til lejeren. Men dette var ikke det værste. Da vi kørte over til den anden del af koncentrationslejeren, Birkenau, blev man mødt af en ubeskrivelig tom og gold "verden" som tydeligt berørte alle, og som vi aldrig vil glemme. Området var ufatteligt stort. Det strakte sig, så langt man kunne se og fortalte om omfanget af menneskeudryddelserne under 2. verdenskrig.

De sidste tre timers kolde oplevelse blev optøet af vores fantastiske buschauffør Preben, som med godt humør serverede varm kaffe og kakao til alle.

Om aftenen mødtes alle på et lokalt spisested i Krakow. Vi bestilte pirogger og ventede i lang tid med sultne maver i den gode tro, at vi bestilte pirogger, som vi kender dem fra Danmark. Men det var ikke ligefrem, hvad der svømmede rundt i et tykt lag af olie på vores tallerkener, hvor vi i stedet fandt slimet pasta med uigenkendeligt fyld. Derfor nød vi i stedet de meget billige og velsmagende polske øl.

Nye verdensbilleder både dag og nat

"Verdensbilleder", som var turens overskrift, førte os til adskillige kirker, klostre og synagoger i Krakow og omegn. På markedspladsen i centrum af byen lå den katolske Mariakirke, som er meget kendt for sit smukke guldalter fra middelalderen. Det består af 12 billeder, som portrætterer Jomfru Marias liv. I katolicismen står Jomfru Maria som en central figur og efter at have oplevet, hvor meget de tilbeder Jomfru Maria, virker det næsten som om, Gud står i skyggen af hende. Ud over alteret var kirken oversmykket med alverdens farver. I kirken var der repræsenteret et hav af stilarter, som afspejlede resten af Krakows arkitektur. Her kan man finde såvel ro-

Da vi kørte over til den anden del af koncentrationslejeren, Birkenau, blev man mødt af en ubeskrivelig tom og gold "verden" som tydeligt berørte alle, og som vi aldrig vil glemme.

mansk stil, som gotik, renæssance, barok og moderne arkitektur. Mariakirken i centrum stod i total kontrast til den moderne Mariakirke i bydelen Nova Huta. Kirken var renset for alle "overflødige" detaljer, og den minimalistiske stil prægede kirken. Bygningen af Nova Huta blev igangsat af Stalin. Han ville i tråd med den kommunistiske tankegang skabe arbejderklassebydel i Krakow. Byen var en gammel universitetsby med hovedsageligt intellektuelle folk. Han byggede derfor stålværket (Leninværket) med tilhørende by, Nova Huta. Stalin ansatte et hold arkitekter til at bygge byen. De fik til opgave ikke blot at skabe arkitektonisk smukke bygninger, men bygningerne skulle skabe harmoni og stemning i byen. Paradoksalt nok virkede bygningerne meget monotone og stemningsforladte.

Efter en lang dag med kulturelle oplevelser gik vi på opdagelse i Krakows natteliv. Det var ad snørklede gange og trapper langt under jorden, man fandt de hyggelige barer. Den polske folkemusik og de kun polsktalende bartendere lagde en festlig stemning til aftenen, og klasserne blev her godt rystet sammen.

Pilgrimsfærd til "Det lysende bjerg"

Om onsdagen tog vi på pilgrimsfærd ud til valfartsstedet Jasna Gora, som er det femte mest besøgte valfartssted i verden. Klosteret tårnede sig op på toppen af "det lysende bjerg", som Jasna Gora betyder. Det lignede en enorm borg fra middelalderen med dens store porte og høje tårne. Da vi ankom, blev vi budt velkommen af en lille, besynderlig og munter munk, som monotont messede os gennem klosteret mange rum og sale. Hovedattraktionen på Jasna Gora er "Den sorte Madonna", hvis skæbne har været lige så skiftende som den polske historie. "Den sorte madonna" har både været udsat for og modstået angreb. Under et angreb blev hun slået hen over ansigtet med sværd og har derfor et ar på kinden. For polakken symboliserer arret den polske nations sorg og lidelser. Rundvisningen endte i souvenirbutikken, hvor man kunne købe rosenkranse og andet godt fra klosterlivet. Munken velsignede vores souvenirs med sin kostlignende ting.

En anden kirke, vi besøgte, lå et helt utænkeligt sted. Da vi havde gået i en uendelighed ned ad flere tusinde trappetrin, kom vi ad lange gange til en kirke udformet af salt. Vi befandt os nu i saltminen "Wieliczkaminen", som fortalte historien om de arbejdere, der havde arbejdet der indtil for 10 år siden, da den blev lukket. Arbejderne havde knoklet hårdt i de mørke og klaustrofobiske gange og tit med livet som indsats.

For at komme op til landjorden igen, måtte vi stige ind i nogle "livsfarlige" elevatorbure, hvor man blev proppet ni mennesker ind på én gange én meter. I elevatoren fik man en smagsprøve på, hvordan det var at være minearbejder. Trykket lettede, da vi igen befandt os i den fri luft.

Turen sluttede med et brag af en fest, som lærerne arrangerede med hjælp fra Preben. Det stod på festlige indslag i bussen, som var lavet om til en "suppe-steg-og-is-fest" med Preben på keyboard. Efter velkomsten i bussen gik festen videre til et lokalt spisested, hvor der var fyret op for folkemusikken, som opfordrede til dans. Efter et udsøgt måltid fortsatte vi på karaoke-disko, hvor der blev sunget, danset og festet til den lyse morgen. Hjemturen gik i fuld fart i cykeltaxa igennem Krakows gader.

Da vi sad trætte og udmattede i bussen på vej hjem til Danmark, følte vi, at vi havde fået indsigt i en helt anden kultur med dens forskellige facetter: Det katolske, det socialistiske og det jødiske verdensbillede, men også den polske folkekultur med alt fra musik, mad, stemning til polsk "stil".

Do Widzenia!

Efter en lang dag med kulturelle oplevelser gik vi på opdagelse i Krakows natteliv. Det var ad snørklede gange og trapper langt under jorden, man fandt de hyggelige barer. Den polske folkemusik og de kun polsktalende bartendere lagde en festlig stemning til aftenen, og klasserne blev her godt rystet sammen.

Vi følte, at vi havde fået indsigt i en helt anden kultur med dens forskellige facetter: Det katolske, det socialistiske og det jødiske verdensbillede, men også den polske folkekultur med alt fra musik, mad, stemning til polsk "stil".

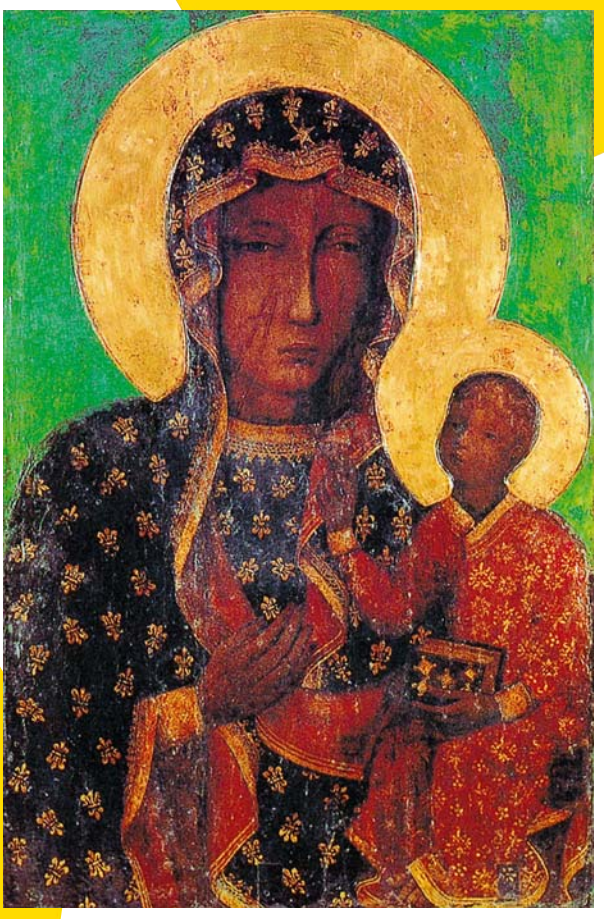

VERDENSBILLEDER II.

ÆBLEKAGE OG POLITISK DISKUSSION PÅ EN CAFÉ I KRAKOW

Af Mikkel Friberg
og Signe Sander, 2K

Jeg mærker, hvordan energien langsomt kommer tilbage. Æblekage.

Endelig har vi fundet den perfekte café. Et lille hyggeligt sted på en sidegade i centrum af Krakow. Forskånet for den værste turiststrøm. Mørke og intimitet præger de to, aflange rum og man føler sig hurtigt velkommen i den rolige atmosfære. Det er tydeligt, at målgruppen er Krakows studenter fra det nærliggende universitet, for kaffen bliver serveret med trådløst Internet og Polens svar på go-cards.

Vi bestiller "dwa kawa" på gebrokkent polsk, og tjeneren svarer selvfølgelig på et perfekt engelsk. Med kaffe og æblekage i hånden slår vi os ned ved caféens hyggeligste bord. Det er tid til en lille pause efter en formiddag fyldt med synagoger, katedraler og masser af ældgamle våben.

Halvt inde i æblekagen falder vi i snak med en ung student ved nabobordet. En samtale, der skulle vise sig at være den på hele turen, der gav os størst indsigt i den polske kultur og tænkemåde.

Marciek fra Nowa Huta

Marciek er 20 år gammel. Han studerer international politik på 3. år. Han bor hos sine forældre i Nowa Huta. Nowa Huta, en gammel kommunistisk by som efterhånden er vokset sammen med Krakow. Byen blev i sin tid bygget op omkring Lenin-værket, et enormt stålværk, og et resultat af den kommunistiske centralstyring. Ideen var at tilføre Krakow en ægte arbejderklasse.

I dag er Nowa Huta præget af trøstesløshed, rå betonklodser udgør bybilledet. Den ellers så dominerende katolicisme er svær at få øje på. Kun enkelte kirker er tilladt bygget under den religiøse intolerance, som herskede i det kommunistiske Polen.

Marciek forklarer, at det kun er turister, der kan lide Nowa Huta. Alle de, der bor der, bryder sig ikke om stedet.

I Polen er størstedelen af befolkningen romersk-katolske. Det mærker man, når man bevæger sig rundt i Krakow. Der er en engel på hvert et gadehjørne, og Johannes Paul II. bliver tilbedt som en anden superhelt.

Marciek mener, at der er ved at ske et skift i den unge generation med hensyn til religion. Han fortæller, at det er sjældent, at han går i kirke. For ham er religionen ikke det centrale.

Dagen forinden havde vi været i Jasna Gora og havde for alvor oplevet, hvordan man i katolicismen kan købe

sig til frelsen. Vores souvenirs blev velsignet på vejen ud. Da vi kommenterer dette, griner Marciek. Han kan godt se det latterlige i situationen. Han ser ikke rimeligheden i kirkens rigdom i et land, hvor befolkningen mangler så meget.

Marciek kender Anders Fogh Rasmussen. Og han kender Dansk Folkeparti. Han skal snart til København for at studere i et år. Han har været heldig at få et stipendium. Men når man fører en samtale med ham, opdager man, at det ikke kun er held. Han ved utrolig meget, og man kan mærke, hvor meget han brænder for ny viden. Han betragter sig selv som venstreorienteret, men ikke som kommunist.

Polen er en republik og satte allerede i 1989 kommunisterne på porten efter at have været en del af Sovjets "stødpude", siden 2. verdenskrig. Den grad af undertrykkelse, som det polske folk har oplevet, har selvfølgeligt sat spor i de nuværende politiske holdninger. Som Marciek siger, kan det være svært at være venstreorienteret i Polen i dag, da folk med det samme vil forbinde det med kommunismen.

Marcieks holdning til den siddende regering er ikke særlig positiv. Præsidenten, Lech Kaczyński, er leder af det stærkt konservative og nationalistiske lov- og retfærdighedsparti.

Et vågnende polsk ungdomsoprør?

Vi snakker lidt om forskellen mellem den ældre og den unge generation. I den generation, som har levet under det kommunistiske regime, har mange mistet troen på demokratiet. Mange vælger ikke at stemme, da de ikke tror på, at det gør en forskel. Kun få har en længerevarende uddannelse, og man er bange for forandringer. Enkelte mener sågar, at man var bedre tjent med det kommunistiske styre, hvor man var sikret arbejde.

Den unge generation derimod er veluddannede. Marciek fortæller, at omkring 60% af de unge starter på en længerevarende uddannelse. De er præget af vestlige værdier og er mindre påvirkede af religion. Man kunne forestille sig, at dette på sigt kunne føre til et polsk "ungdomsoprør".

I modsætning til den danske ungdom, som er blevet lullet i søvn af velfærdstaten, mærker man hos den unge polak en gnist og en lyst til at ændre på samfundet.

Når polakker er på ferie i Tyskland, tror alle, at de er biltyve. Når de er i Frankrig, påstår folk, at de stjæler deres arbejde. Når de er i Danmark, er de fulde.

Det er ikke ligesom os danskere. Danskerne er fornuftige.

Længe leve intolerancen, ligegyldigheden og DF!

I modsætning til den danske ungdom, som er blevet lullet i søvn af velfærdstaten, mærker man hos den unge polak en gnist og en lyst til at ændre på samfundet.

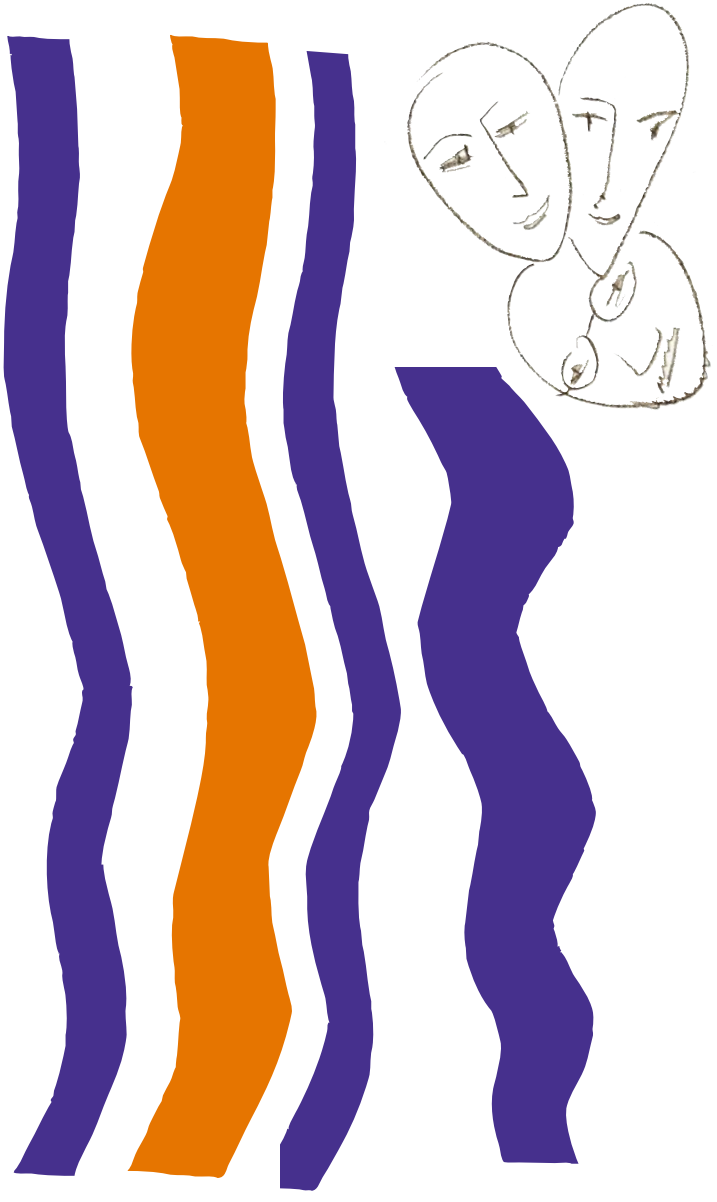

TRE MØDER MED MATISSE

MAN BEHØVER SELVFØLGELIG ikke at rejse helt til Nice for at se Matisse. Faktisk har Statens Museum i København en Matisse-samling, der i kvalitet langt overgår den på Matisse-museet i Nice, hvor lærernes gruppefoto er taget. Midt i et koldt dansk forår rejste FHF's lærere da heller ikke til Nice så meget for at se Matisse som for at opleve det lys, der betog ham i en sådan grad, at det blev et sine qua non for hans kunst. Matisse var oprindeligt nordboer ligesom os. Han voksede op i industribyen Bohain i Pikardiet nær den belgiske grænse, et fladt og trøstesløst område med lange og mørke vintre. Først som midaldrende, i 1920´erne, bosatte han sig permanent i Nice. I Nice blev Matisse omsider *lysets og glædens maler*. Det er blevet sagt, at i kunsten lykkedes det for Matisse at gennemføre det projekt, som Nietzsche havde i filosofien: at generobre menneskets frihed og lethed fra lidelsens verden. Det er netop formidlingen af lyset og glæden, der har fascineret Peter Bro, Jette Falk og Vibeke Fengers, og denne artikel former sig som tre forskellige beretninger om mødet med Matisse.

MATISSE – GLÆDENS MALER

Af Peter Bro

Den første følelse jeg får, når jeg ser Matisses værker er – misundelse. Jeg bliver grebet af denne følelse, fordi hans billeder udstråler en farvemættet livsglæde i et frodigt og legende formsprog. Og da jeg er nordbo, er jeg ikke vant til al den farve og alt det lys og al den legesyge, al den varme. Og så tillader han sig oven i købet at hente inspiration i Marokko, hvor farverne er endnu mere intense end i Frankrig, hvor krydderierne dufter kraftigere, og hvor solen står endnu mere lodret.

Jeg vil ikke sige, at jeg ikke forstår sceneriet, men det er ikke noget, jeg er vant til. Jeg er som nordbo gearet til melankoli og sortsyn. Sortsyn er måske en overdrivelse, men jeg er en hund efter at skelne gråtoner. Matisse vækker en længsel i mig, som rejsebureauerne nyder godt af i ny og næ.

Den næste følelse, der melder sig er – respekt. Respekt for den stringens hans arbejde er udtryk for.

Kunstnerens metier er at stille spørgsmål til tilværelsen og gerne de store, uden småborgerlig berøringsangst, men usentimentalt og nøgternt. Og det ser ud som om, Matisse faktisk når at svare på nogle af spørgsmålene.

I virkeligheden er der ikke den store – om nogen – forskel på kunstnerens og videnskabsmandens ambition: systematisk og fænomenologisk undersøgelse af virkeligheden ved at opstille teser og herefter at, af- eller bekræfte dem ved hjælp af udvalgte arbejdsmetoder. Det hele båret af passion.

Matisse undersøger lyset, farven og formen. Metoden er større og større forenkling. Han er ikke den eneste, der har forenklet. Måske kan man sige, at det er et af målene for al kunstnerisk udfoldelse. Forstået som en ambition om at sige tingene så klart som muligt. Det betyder ikke, at tingene bliver fremstillet firkantet eller unuanceret, men det skal forstås som en fortætningsproces, en krystallisation – for nu at tale fysikersprog.

Det der jo er værd at lægge mærke til er at for at lykkes med at fremstille tingene enkelt, kræver det et stort, nogle gange kolossalt forarbejde. Virtuositet opstår ikke af sig selv, men forudsætter slid og slæb. Talent og medfødte evner kan naturligvis også medvirke. Men en nok så talentfuld person når ikke det virtuose uden træning.

Forenklingens mestre

Lad mig lige nævne nogle kunstnere, som også har søgt forenklingen: Paul Klee, som oven i købet dokumenterer hele sit teoretiske arbejde. Han starter helt forfra ved at sige, at først er der punktet, så linien, så fladen, så farven - undsoweiter. Klee er fascineret af børns tegninger. Børn er umiddelbare, uspolerede, ukulturelle. Børns percep-

tion er rå og uden bagtanker. Derfor er de tættere på en oprindelig tilstand af – nå ja, uskyld. Skylden kommer så ind med opdragelsen og socialiseringen. Kulturen lægger lag på lag, filter på filter, slør på slør. Tingene opleves mere og mere komplekse og komplicerede. Forgrening på forgrening. Uskylden fordamper, og livet bliver alt andet end ulideligt let, men encyklopædisk med en mangfoldighed af facetter og hensyn.

Som voksen gælder det ikke om at være barnlig. Man skal naturligvis lade være med at romantisere barndommen. Men fordringen er så, at man med det voksne menneskes fulde bagage forsøger at opleve som barnet: rent, måske endda uskyldsrent. Opleve tingene for første gang i øjeblikket.

Længslen efter det oprindelige kan tilfredsstilles på flere måder. Gaugain rejser til Tahiti og lever blandt såkaldt primitive, Van Gogh samler på japanske træsnit (det gælder for øvrigt også for de tyske ekspressionister) Picasso og Braque er inspirerede af afrikanske masker, da de arbejder med at skabe kubisme, godt hjulpet af Cezannes forarbejde med at beskrive verden ved hjælp af kuben, keglen og cylinderen.

Gruppebillede af 60 nordboere i Matisses lys.

Alle livets nuancer kogt ned til en essens

Hvorfor forenkle, når man kan komplicere. Når man nu har brugt hele sin barndom og ungdom på at indlære, på at kunne kombinere flere og flere ting med mere og mere raffinerede metoder i mere og mere komplekse modeller og mønstre, hvorfor skal man så søge tilbage. Svaret må være, at forenklingen netop med det komplicerede som forudsætning er vejen til visdom – afklarethed.

Og det er det , der lykkes for Matisse. Han koger alle livets nuancer ind til en essens, en mættet fond – for at tale fransk kokkesprog.

Det lykkes ham at frigøre farven, så den ikke er bundet til f.eks. genstandsreferencer. Det lykkes ham at tegne en virtuos streg, der er utrolig fortællende. En streg, der vidner om en nøgtern, læs videnskabelig, fortrolighed med det sete, samtidig med at den dirrer af sanselighed og velbehag, læs lidenskabelighed.

Det lykkes ham at skabe et lys i sine billeder, der stråler af guddommelig glød.

Den tredje følelse jeg får er – glæde. Ren og skær.

Det er værd at lægge mærke til, at forudsætningen for at lykkes med at fremstille tingene enkelt er et stort, nogle gange kolossalt forarbejde.

Af Jette Falk

REFLEKSIONER OVER LYSET

Mon ikke at de fleste af os på et eller andet tidspunkt har måttet erkende, at vinteren er en svær modstander? En modstander med en sådan udholdenhed, at man efter en lang november, en mørk december og en særdeles drøj januar er klar til at opgive kampen. Om vinteren savner vi energi, og føler os simpelthen tungere. Alt dette skyldes mangel på lys.

I marts måned var de ansatte på Frederiksberg HF-kursus så heldige at få mulighed for at komme til Nice og derved få forsmag på det forår, der senere skulle komme til Danmark. I Sydfrankrig kan man om foråret opleve et lys, der ikke findes i Norden, end ikke på en midsommerdag. Også Matisse så lyset. Godt nok mange år tidligere, men mødet med lyset i Sydfrankrig forbinder i en vis forstand Matisse og Frederiksberg HF-kursus.

Der er flere grunde til at Matisse midt i sit liv bosatte sig i Sydfrankrig. Dog er der ingen tvivl om, at han var dybt afhængig af lyset og at han ikke var blevet farvens mester uden Sydeuropas kraftige lys. Faktisk var Matisse så afhængig af lyset, at han frygtede, at mørket en dag ville komme for at blive. Derfor mørklagde han nogle af boligens rum og trænede på denne måde sine øjne til at

registrere farver, der hvor lyset var svagt. Blind blev han dog heldigvis aldrig.

Alting starter med lyset. Uden lyset ville vi ikke kende farven, og uden farven ville Matisses værk miste sin betydning. Matisses kunst er udramatisk, enkel og nærmest selvfølgelig. Gennem forenkling af farve og form arbejdede han sig frem til en rendyrket harmoni.

Af en eller anden årsag anses billeder med tyngde for mere ægte og værdifulde end dem med lethed og glæde. Derfor har jeg også flere gange oplevet, at det første møde med Matisse nærmest kan virke provokerende på folk. Matisse kæmpede imod vanetænkning eller rettere sagt imod vanesyn og ønskede med sin kunst at skabe ny indsigt. Hans værk repræsenterer en enkelhed og elegance, der kun kan opnås i kraft af et langt livs arbejde og refleksion. En art visuel uskyld, der lader os se på en ny måde og forundres ...

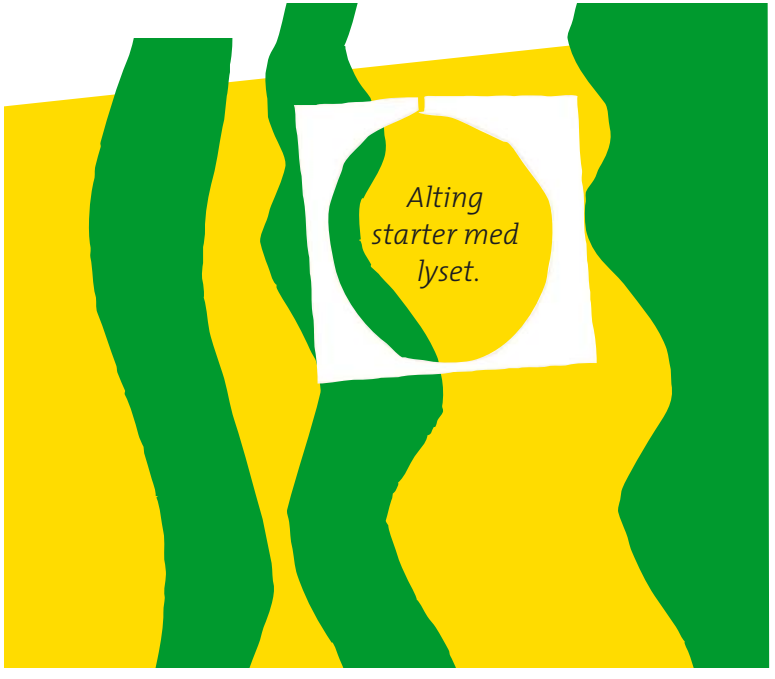

Af Vibeke Fengers

KAPELLET I VENCE – EN ÅNDELIG RUMLIGHED

I 1941, da han var 71 år gammel, gennemgik Matisse en række vanskelige maveoperationer som han på nærmest mirakuløs vis overlevede. Han beskrev altid tiden derefter, sine sidste 13 år, *som et nyt liv*. Han følte det, som om han var blevet sat fri, og først nu fik han modet og kræfterne til at give sin kunst det udtryk, han havde kæmpet for indtil da. Da FHF's lærere var i Sydfrankrig fik vi lejlighed til at se hovedværket fra denne sene fase af Matisses kunst. Vi tog på en fælles udflugt op i bjergene bag ved Nice og endte i den lille by Vence, hvor Matisse boede i lange perioder fra krigens begyndelse og indtil sin død i 1954. I Vence ligger Chapelle Rosaire, et kapel der hører til et kloster for nonner af Dominikanerordenen. Alt i kapellet, glasmalerierne, korsvejen, alle liturgiske genstande og præsternes messehagler er udført af Matisse. Han betegnede selv kapellet som kronen på sit livsværk.

I Vence så Matisse en mulighed for at skabe et rum, der kunne formidle essensen af hans kunst. Matisse havde aldrig været troende og blev det heller ikke i forbindelse med arbejdet på kapellet. Det forargede både

Udsigten fra kapellet i Vence, kronen på Matisses livsværk.

hans ateistiske venner og dele af det katolske miljø, at han på sin livsaften engagerede sig totalt i udsmykningen af et kapel. Derved røbede begge parter, at de ikke havde fattet, at Matisse ikke kunne begrænses af kategorier som politisk og religiøs kunst. Matisses lange og arbejdsomme liv havde formet sig som en række opbrud. Bort fra Nordens tunghed og mørke, bort fra både kunstakademiets efterlignende kunst og fra impressionisternes formløse spontanitet. På dette sene tidspunkt at hans liv blev det muligt for ham at bryde op igen og fore-

tage et sidste kvantespring ind i en præcis og storslået enkelhed, hvor ingen andre kunne følge ham.

Matisse mente i øvrigt, at den selvforglemmende koncentration, som han oplevede gennem sin kunst, havde stor lighed med bønnen. Religiøse trossætninger om hengivelse, offer og bod gav ham heller ingen problemer, fordi han allerede havde dem internaliseret på sin egen måde. Fordi Matisse opfattede ensomheden som en nydelse og en dyrebar nødvendighed, genkendte de dominikanermunke, han samarbejdede med i Vence, deres eget klosterideal i Matisses kunstnerliv.

Evnen og viljen til at skabe rum

Det, der optager mig mest ved Matisse, er hans evne og vilje til at skabe nye rum, til at bryde op, til at bringe hele sit talent til udfoldelse gennem transformationen af en lidelse, der i første omgang kan opfattes som begrænsende. Den bygning, der huser kapellet i Vence, er et fuldkommen uinteressant lille lokale, men fornemmelsen af rumlighed er fantastisk. Ruderne i kapellet er malet med et motiv af blade i tre rene farver, gult, grønt og blåt. Rummet ændrer sig konstant, når lyset brydes gennem ruderne og reflekteres imod marmorfliserne i gulvet og de hvide mure. Man mister enhver fornemmelse af at opholde sig i et rum af meget beskedne dimensioner og træder i stedet ind en verden, der udelukkende består af et endeløst foranderligt lys. (Denne oplevelse står unægtelig stærkere, hvis man ikke ser kapellet sammen med en gruppe på 50!).

Et af Matisses yndlingsmotiver fra tiden i Nice er udsigten fra hans forskellige boliger langs Baie des Anges – den kyststrækning langs Middelhavet som er forsidebilledet på HF-Vinkler 2006. I disse malerier deler tilskueren kunstnerens rolige, private og harmoniske rum, hvorfra man altid mærker havets nærhed og sydens stærke lys. I kapellet i Vence er Matisse brudt ud af denne intimitet og har åbnet rummet, så det får helt svimlende og transcendente proportioner. Rummets grænser ophæves, så det ligeså meget bliver at finde inde i tilskueren som udenfor.

Denne åndelige rumlighed markeres også gennem, hvad der må være verdens smukkeste dør, døren til skriftestolen. Den er udskåret i et mønster, der minder om blade og frugter, og som i øvrigt giver associationer til den islamiske kalligrafi, som Matisse kendte fra Nordafrika, hvor det guddommelige aldrig bindes af det timelige og figurative. Mønstret aftegner sig meget klart imod det hvide skrifterum bagved, og kontrasten skaber et yndefuldt, pastelfarvet lys. Også skriftemålets anger og tilgivelse skaber nye rum.

Kapellet afsluttede Matisses rejse tilbage til sig selv. Han sagde om lysvirkningerne i kapellet: "Dette blå og gule, dette grønne, det er mig selv." Det er mærkeligt, men netop den sammensætning, den virkning, har jeg altid søgt af få frem. Lige fra jeg var elev på akademiet. Nu er det pludselig lykkedes. Det er noget, der eksisterer inden i mig, noget der helt svarer til mig"[1]. Derfor udtrykker kapellet i Vence essensen af Matisse.

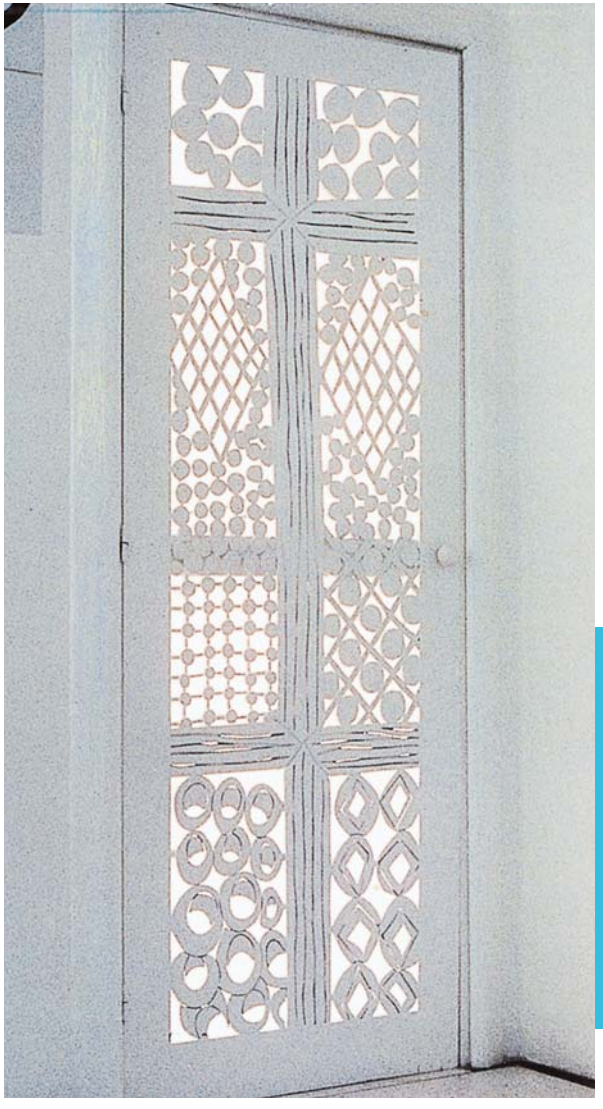

Det, der optager mig mest ved Matisse, er hans evne og vilje til at skabe nye rum, til at bryde op, til at bringe hele sit talent til udfoldelse gennem transformationen af en lidelse, der i første omgang kan opfattes som begrænsende.

Et åndeligt rum,
døren til skriftestolen.

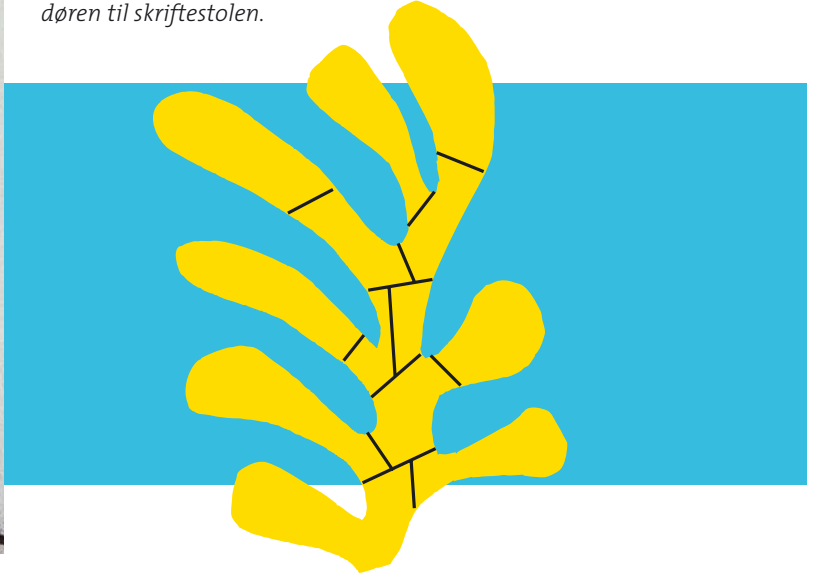

PÅ FHF HAR SKOLEÅRET 2005-2006 været et skelsættende år. Vi er ved at afvikle det gamle HF og i fuld gang med at implementere reformen. Der er mange nye ord og begreber at forholde sig til: vi har fået tutorer og kompetencekataloger og værkstedstimer og kursisttid. Fagene har fået nye bekendtgørelser, og helt nye fag har set dagens lys. F.eks. skal biologi, geografi og kemi nu samarbejde i en naturfagspakke, sådan som Lektor Otto Leholt skriver om andetsteds i HF- Vinkler 2006. Det har været et utrolig travlt år, og lærerne havde meget at tale om under de blomstrende appelsintræer i Nice, da studierejsens arbejdsgrupper lavede *parler et marcher*..

HF-reformens anden store fagpakke, kultur- og samfundsfaggruppen, kommer først på elevernes skemaer i august 2006, men de omfattende forberedelser hertil har været undervejs siden oktober 2005. Lektor Maria Hassenfeldt og Lektor Marianne Weile , begge medlemmer af styregruppen for den såkaldte KULT-pakke, beskriver i denne artikel det nye fags lange og begivenhedsrige rejse fra en skitse på Lektor Marianne Weiles køkkenbord til det højglanssamtalekøkken, som det er planen at installere på skolen efter sommerferien.

På FHF har rektor valgt at tilrettelægge KULT-pakken på følgende måde: I 1. hf undervises kun i historie, men alle klasser er bundet af den samme plan. I 2. hf påbegyndes et ligeværdigt samarbejde mellem tre fag: Historie, samfundsfag og religion.

NYT KØKKEN I ÉT HUG! [1]

Af Maria Hassenfeldt
og Marianne Weile

April 2006. Vi sidder i toget på vej mod Kolding. For enden af rejsen venter et uddannelsespolitisk seminar med titlen "Reform, ny faglighed og ny lærerrolle". Som medlemmer af styregruppen i den nye Kultur- og samfundsfagspakke, her på stedet bedre kendt som KULT-pakken, har vi i det forgangne år virkelig mærket til såvel reformen som den nye lærerrolle.

Det hele begyndte med en 1,5 m. lang papirrulle af sammenhæftede A3-papirer på Mariannes spisebord engang i oktober måned 2005. Rullen udgjorde den første indledende skitse til en årsplan over vores fags fremtidige skæbne i KULT-pakken. Vi forsøgte at finde ud af, hvad vi vidste om de bekendtgørelsesmæssige betingelser og koble dem ind i en eller anden form for kalender. Efter en snak med rektor om den nye KULT-pakke endte vores papyrusrulle bag på rektors dør, og så rullede bolden.

Hvordan tænker man tre fag sammen?

Når vi modtager vores håbefulde unge på FHF, har de fleste været igennem et sandt hækkeløb i det danske skolesystem. Overgangene mellem de forskellige institutioner er som oftest ikke særligt glidende, og en af hovedidéerne bag gymnasiereformen og dermed vores KULT-pakke er netop at gøre den næste overgang mere smertefri. Med andre ord skabe sammenhæng mellem ungdomsuddannelsen og videre uddannelse og arbejdsliv. Her er tale om et vertikalt makroperspektiv på KULT-pakken, som selvfølgelig må medtænkes i planlægningen. Vores arbejde finder primært sted på det horisontale plan – altså dér hvor vi forsøger at tænke vores fag sammen på den mest optimale måde.

Ifølge læreplanen for kultur- og samfundsfagspakken er formålet med KULT-pakken:

Undervisningen skal udvikle kursisternes selv- og omverdensforståelse og derigennem bidrage til at skabe et fagligt fundament for selvstændig stillingtagen og aktiv deltagelse i et moderne, flerkulturelt og demokratisk samfund.

Kursisternes skal opnå viden om og forståelse af væsentlige elementer i den historiske udvikling, det moderne samfunds kompleksitet og dynamik, forskellige religioner, kulturelle værdier og livsanskuelser. Den sammenhængende indsigt og helhedsforståelse, som kursisterne opnår i arbejdet med flerfaglige problemstillinger og ved anvendelsen af begreber, teorier og metoder fra fagene i faggruppen, giver forståelse af sammenhængen mellem fa-

[1] Citat Katherine Richardson i Kolding 26. april om gymnasiereformen. Richardson er prorektor ved Aarhus Universitet og formand for reformfølgegruppen.

gene i faggruppen og bidrager til at styrke kursisternes studiekompetence

Eleverne skal bevæge sig fra at være elev til at være studerende. Det er selvfølgelig ikke alene KULT-pakkens lærere, der har fået den opgave, og i vores første forsøg på at puste liv i KULT-pakken vendte vi blikket mod naturfagsgruppen.

Erfaringerne fra naturfagsgruppen

At skulle arbejde sammen i "excellente team" og stille "den privatpraktiserende lærer" i skammekrogen var jo heldigvis prøvet af andre før os i KULT-pakken. For at spare alle gode lærerkræfter og så vidt muligt undgå stress var det åbenlyst en god ting at lære af kollegernes erfaringer med disse nye reformtiltag. Naturfagskollegerne i biologi, kemi og geografi havde nemlig gjort øvelsen før os. Ét af medlemmerne i styregruppen havde haft mulighed for at følge arbejdet med at strukturere naturfag. På baggrund af de indsamlede erfaringer fandt vi frem til, at vi ville organisere vores første år i KULT-pakken, så der var strukturel og faglig gennemsigtighed for både lærerne og eleverne i planlægningen

Et år med styregruppe, stormøder og studieplaner

Rektor indkaldte til det første stormøde i KULT-gruppen kort efter efterårsferien. Her blev det besluttet at nedsætte en styregruppe med en repræsentant fra hvert fag, historie, religion og samfundsfag. Der var enighed om vigtigheden af, at alle kolleger havde en andel i arbejdet med studieplanen og dermed "ejerskab" og medansvarlighed for vores fælles produkt. Da ingen ud over rektor har lederkompetence, skal alting aftales kollegerne indbyrdes, og vi skal være enige.

I første omgang udarbejdede styregruppen en foreløbig studieplan, og på et efterfølgende møde fremlagde gruppen planen og en mulig arbejdsdeling i form af en række arbejdsgrupper. Begge dele blev vedtaget, og arbejdet er i skrivende stund i fuld gang i de respektive grupper. Hver gruppe har en tovholder, der refererer til styregruppen samt egen mappestruktur på Fronter. Fronter bruges desuden til den daglige kommunikation samt ved stormøderne, således at kommentarer og ændringer kan føres direkte ind i studieplan mm. Dette er en gevaldig hjælp, når systemet virker og en voldsom stressfaktor og hæmsko, når det strejker.

Frederiksberg Kommune havde oprindelig planlagt et hårdt tiltrængt kursus i implementeringen af den nye KULT-pakke, men dette blev aflyst. Vi fik heldigvis konverteret denne kursusdag til en fælles arbejdsdag på skolen, hvor alle grupper mødtes om morgenen og igen om eftermiddagen, hvor de aflagde rapport og rettede sig ind efter hinandens arbejde. Resten af tiden sad man i sin gruppe og arbejdede med tekstvalg og studieplan.

I foråret 2006 skal vi holde endnu et stormøde. Her skal vi have flettet så mange løse ender som muligt sammen, og det er herefter meningen, at alle grupper skal have deres arbejde færdigt den 22. maj.

Nogle dage har det næsten syntes, som havde KULT-pakken sit helt eget liv. Dette nye univers af projekter,

flerfaglige forløb, synopser og store tanker om livet i det senmoderne skal dog løbende tænkes sammen med resten af skolens liv. Vi kan ikke lægge beslag på alle værkstedstimerne, og vi skal tage højde for, at der skrives projekter på 1. år, hvorfor it-faciliteterne ikke er uanede i alle perioder. Eleverne skal også fortsat skrive større skriftlig opgave, og ved slutningen af 2. år skal de lave et eksamensprojekt. Herudover er der fra tid til anden fællesarrangementer på skolen, og forhåbentlig kan eleverne stadig få muligheden for at se andre himmelstrøg end de danske på studieturene. Alt dette skal man tage højde for, når man sidder og jonglerer med de store idéer.

Det moderne gennembrud og det arabiske initiativ

Styregruppen har som ansvarsområde at sørge for den overordnede planlægning. Gruppen indkalder, planlægger og afholder møder, koordinerer de forskellige gruppers arbejde og samarbejder med ledelse og tillidsmand om forskellige knaster. Herudover har gruppen udarbejdet råskitsen til studieplanen, anbefalet faglige emner og projekter samt udtænkt gruppestrukturen og sørget for at bekendtgørelse og undervisningsvejledning overholdes. Endelig forsøger styregruppen at fungere som problemløsere for de andre arbejdsgrupper og står selvfølgelig for den udsøgte forplejning til stormøderne.

Vi har to projektgrupper. Den ene gruppe arbejder med årets første projekt om "Den moderne stats gennembrud". I historie fortsættes den kronologiske læsning fra 1. år, idet fokus bliver de økonomiske, sociale og politiske ændringer, der fandt sted i Danmark i 1800-tallet. Samfundsfag beskæftiger sig med udviklingen af de forskellige ideologier og demokratibegrebet, mens religion vil introducere eleverne til den religionskritik, der i kølvandet på naturvidenskabens sejr og industrialiseringen slog igennem i 1800-tallet.

Den anden projektgruppe arbejder med emnet Egypten som områdestudium. Projektet skal finde sted efter jul, hvor historie vil sætte den historiske ramme om det moderne Egypten med vægt på civilisationsmødet, mens samfundsfag bl.a. fokuserer på menneskerettigheder, demokratiopfattelser, civilsamfundet set i lyset af "Det arabiske Initiativ" fra Udenrigsministeriet. Religion vil naturligvis præsentere islam med henblik på en nærmere gennemgang af politisk islam.

Senmoderniteten og det gode samfund

Mellem disse to projekter skal alle klasser arbejde med et flerfagligt forløb, der har overskriften "Identitet og livsanskuelse i det senmoderne". Historie sætter igen rammen; denne gang om overgangen fra industrisamfundet til det postindustrielle samfund. Samfundsfag vil gå i dybden med modernitet og identitetsdannelse og overgangen fra traditionel politik til værdipolitik. Religion vil arbejde med modernitet og sekularisering og religiøse identiteter i det senmoderne.Som afslutning på året har vi planlagt et sidste flerfagligt forløb om "Det gode samfund". Gruppen, der arbejder med dette, har i historie valgt at præsentere Thomas Mores "Utopia" som udgangspunkt for forskellige tiders utopiforestillinger. Religion ser nærmere på forskellige religioners og livsanskuelsers paradisforestillinger, mens samfundsfag sætter fokus på moderne sociologiske tilgange til 'det gode samfund' i Danmark.

Ifølge bekendtgørelsen skal eleverne lave udadvendte aktiviteter, herunder mindre empiriske undersøgelser, som skal integreres i undervisningen. I den sidste uge af forløbet om "det gode samfund" skal eleverne således foretage sådanne selvstændige empiriske undersøgelser og til at koordinere dette arbejde, har vi nedsat en empirigruppe. Denne gruppe udarbejder bl.a. en eksemplarisk kvalitativ interviewguide og et kvantitativt lille spørgeskema. Imellem disse planlagte forløb har vi lagt to

særfaglige forløb ind, hvor den enkelte faglærer har mere eller mindre frie hænder til at folde sig ud.

Som overordnet ramme for projekterne arbejder metodegruppen med alle de metodiske forhold omkring det at arbejde med projekter og synopser. Gruppen udarbejder såvel elev- som lærermanualer, hvilket uden tvivl vil lette arbejdet for alle.

Ved årets slutning skal eleverne som bekendt til eksamen. I KULT-pakken er der en masse uafklarede spørgsmål, som eksamensgruppen tager sig af. Eleverne skal op i alle tre fag på én gang. De forbereder sig enkeltvis eller i grupper, hvor de udarbejder en synopsis, der skal danne udgangspunkt for eksamen. Selve eksaminationen foregår enkeltvis.

Undervejs i forløbet har der vist sig behov for løbende justeringer i gruppestrukturen, fx i form af en KREA-gruppe, der skal finde tiltag, der er med til at vække den tværfaglige appetit hos eleverne såsom fællesforedrag, studieture, ekskursioner m.m.

Efter planen skulle der ligge færdige kompendier for alle projekter og forløb inden sommerferien. Herudover vil studieplanen med læseplan og beskrivelser af elevkompetencer, arbejdsformer og fagligt indhold være klar ved skolestart. Vi skal med andre ord stå med en færdig køreplan i hånden, når vi møder på FHF efter sommerferien.

Højglanssamtalekøkkenet?

Vores arbejde har haft flere delmål. Dels har vi haft den målsætning, at eleverne skulle præsenteres for noget fagligt og pædagogisk gennemtænkt. Det har været en væsentlig faktor, at eleverne skulle have et generelt overblik over årets forløb og dets overordnede målsætninger, samt at de kunne orientere sig om den daglige lektielæsning. Dels har vi ønsket, at vi som lærergruppe kommer godt i gang med KULT-pakken næste år. Det vil sige uden den ekstra byrde af akutte møder, manglende overblik og stress, der let følger af så gennemgribende en reform som den aktuelle. I længden er det meget trættende at "asfaltere, mens vi kører". Målet har været at have en rigtig "vej" at køre på næste år.

Hin forårsdag i Kolding blev der talt meget om nye lærerroller og ny faglighed efter gymnasiereformen. Niels O. Andersen fra Niels Bohr Instituttet gjorde fra en naturvidenskabelig vinkel opmærksom på, at de fleste problematikker i dagligdagen faktisk er flerfaglige, samt at dette nødvendigvis må tænkes med i ungdomsuddannelserne. I det pædagogiske og organisatoriske arbejde med KULT-pakken har vi netop søgt at tænke vores tre fag sammen på en meningsgivende måde, såvel på mikro- som makroniveau. Så det gamle køkken røg ud i ét hug og ind kom et moderne 'højglanssamtalekøkken'.

Nogle dage har det næsten syntes, som havde KULT-pakken sit helt eget liv. Dette nye univers af projekter, flerfaglige forløb, synopser og store tanker om livet i det senmoderne skal dog løbende tænkes sammen med resten af skolens liv.

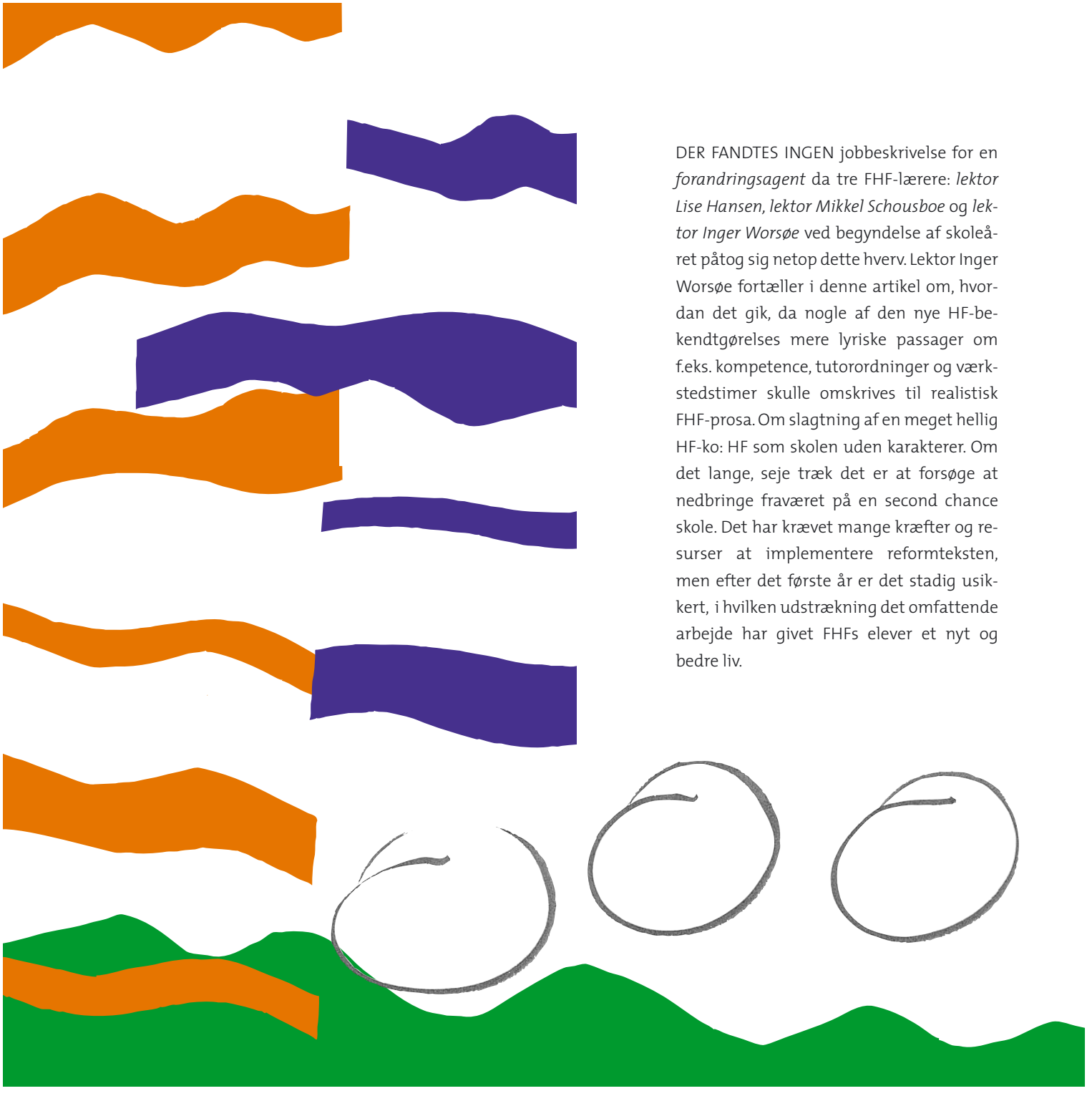

DER FANDTES INGEN jobbeskrivelse for en *forandringsagent* da tre FHF-lærere: *lektor Lise Hansen, lektor Mikkel Schousboe* og *lektor Inger Worsøe* ved begyndelse af skoleåret påtog sig netop dette hverv. Lektor Inger Worsøe fortæller i denne artikel om, hvordan det gik, da nogle af den nye HF-bekendtgørelses mere lyriske passager om f.eks. kompetence, tutorordninger og værkstedstimer skulle omskrives til realistisk FHF-prosa. Om slagtning af en meget hellig HF-ko: HF som skolen uden karakterer. Om det lange, seje træk det er at forsøge at nedbringe fraværet på en second chance skole. Det har krævet mange kræfter og resurser at implementere reformteksten, men efter det første år er det stadig usikkert, i hvilken udstrækning det omfattende arbejde har givet FHFs elever et nyt og bedre liv.

Af Inger Worsøe

FORANDRINGSAGENTERNE

Tutorordningen – en kontroversiel nyskabelse

Forandringsagenterne kaldte vi os i den gruppe, der skulle samordne kravene fra HF-reformen med FHF's pædagogiske praksis. Det handlede især om at indarbejde de nye læreplaner for *introduktionskursus; tutorordning, studiebog og kompetencekatalog* samt *værkstedsundervisning*. Udover at opfylde den nye bekendtgørelses krav var målet for vores arbejde at give skolen redskaber til at mindske frafaldet. Tutorerne er således ansvarlige for at følge med i elevernes fravær og hanke op i forsømmerne, før fraværet udvikler sig til katastrofer. Men det er lettere tænkt end gjort, når man som lærer ser eleverne to gange om ugen, og det måske kun er i de timer, eleven forsømmer – eller det er i de timer, at eleven netop ikke forsømmer. Forsømmere er notorisk svære at fange.

Tutorordningen var en af de to meget kontroversielle nyskabelser. Ideen om, at eleverne hver skal have en lærer, som er engageret i den enkeltes studiemæssige forhold, er selvfølgelig tiltalende. Men hvor går grænsen til studievejlederens funktion? Og hvordan vil voksne unge reagere på, at endnu en velmenende pædagog/voksen spørger: *hvordan synes du selv, det går?* Løsningen blev en ramme, hvor hver elev får tre samtaler med sin tutor i løbet af det første år. Tre tutorer for hver klasse danner tilsammen klassens team, som samordner klassens arbejdsbyrde, taler med klassen om, hvordan det går, og hvordan det kan komme til at gå bedre. Den første tutorsamtale i oktober tager udgangspunkt i de oplysninger, eleven forinden havde indført i sin elektroniske studiebog om uddannelsesmæssig baggrund og mål med HF-uddannelsen. Derudover skal eleven udfylde et skema med vurdering af, hvordan det er gået med indarbejdningen af de studiemæssige kompetencer, som introduktionsforløbet skulle have bibragt. Og endelig indtaster tutoren elevens samlede forsømmelsesprocent. I løbet af samtalen er det meningen, at eleven skal tilføje bemærkninger om, hvordan vedkommende kan blive bedre i de studiemæssige kompetencer.

Hvordan skriver man en studiebog?

Op til 2. og 3. samtale i januar og april har lærerne evalueret elevernes faglige niveau på en abc-skala. Endvidere skal eleven indføre sin egen evaluering – uden på forhånd at have set lærernes. Samtalerne skal så tage udgangspunkt i disse evalueringer og munde ud i strategier for, hvordan eleven kan blive bedre i de enkelte fag. Eleven noterer i studiebogen kort, hvad hun skal lægge vægt på fremover. Den 3. samtale skal koncentrere sig om

de fag, der er eksamen i efter 1. år og således være en forberedelse til eksamenslæsningen.

For de elever, der får dårlige evalueringer af lærerne, kan samtalen bruges til at afklare årsagerne. Nogen skal sige mere i timerne, en del af dem skal yde en større arbejdsindsats, og nogen må acceptere, at det ikke er alle fag, de er lige stærke i. For de mindre flittige er der en god effekt i, at eleven selv formulerer, at det er dovenskab, der er problemet, og tutoren bør efterfølgende spørge til, hvordan det nu går. Stille elever, som ikke markerer sig meget i timerne, har i tutorsamtalerne mulighed for at få vendt årsagerne til tavsheden, og tutoren har mulighed for at lægge et passende pres på eleven uden at vedkommende bliver udstillet i hele klassen. Andre elever får talt om forholdet mellem egne ambitioner, egen vurdering af niveauet og lærernes vurdering. For nogle elever er det rigtig godt, at lærernes evalueringer ikke blot foreligger som et bogstav, men at en lærer taler med hende om, at lærernes evalueringer nok ligger nærmere sandheden end de af og til meget opskruede forestillinger, eleven kan have om sit eget niveau. På den anden side er der elever, som ikke har erkendelse af, at deres niveau faktisk er rigtig højt, men dem er der nu sjældent problemer med – de er hidtil blevet bibragt denne erkendelse senest ved eksamen.

Hvad kan en dansk- eller matematiklærer stille op over for en professionel fodboldkarriere, en kæreste i Venezuela, en alkoholiseret mor "som ikke har andre end mig i hele verden", fuldtidserhvervsarbejde for at nedbringe gammel gæld og så videre...

At nedbringe frafald er et sisyfosprojekt

På nuværende tidspunkt har det været svært for tutorerne at nedbringe frafaldet. Selv de mest seriøse og fagligt centrerede samtaler om studieprogressionen kan ikke hamle op med de udefrakommende faktorer, som er afgørende for om elever dropper ud af FHF. Hvad kan en dansk- eller matematiklærer stille op over for en professionel fodboldkarriere, en kæreste i Venezuela, en alkoholiseret mor "som ikke har andre end mig i hele verden", fuldtidserhvervsarbejde for at nedbringe gammel gæld og så videre. Frafaldet kommer sjældent, fordi eleven er overset på uddannelsen, hvilket stemmer overens med, at over halvdelen af FHFs elever har en afbrudt ungdomsuddannelse bag sig.

Samtalerne med storforsømmerne ender typisk med, at de lover højt og helligt, at *nu* skal de nok forbedre sig, men samtalen er ikke det instrument, som får dem til at holde løftet. Til gengæld er mange af de tilbageværende elever glade for tutorsamtalerne.

Hvad laver man i en værkstedstime?

Introduktionskurset har ifølge bekendtgørelsen det formål at *"bibringe kursisterne en sikker faglig og flerfaglig studiemetodisk platform"*. En overordnet studieplan for

undervisningen i hele 1. hf blev den ramme, hvori de nye elementer blev samarbejdet med det, "som vi plejer at gøre". Erfaringen på FHF er, at generelle kompetencer bedst indlæres som led i den faglige hverdag. Derfor er introduktionskursets elementer fordelt mellem de relevante fag og i øvrigt spredt ud over især efterårssemesterets værkstedstimer. En række værkstedstimer er blevet anvendt til teoretiske oplæg, som faglærerne skulle tage afsæt i, så det skulle stå klart for eleverne, hvad indholdet i de abstrakte begreber betød, og hvorfor det var hensigtsmæssigt at bruge dem. Tutorsamtalerne viste, at det kun til en vis grad var lykkedes før jul, men arbejdet fortsætter, og gennem samtalerne er det blevet muligt for teamene at justere og præcisere, hvor der skal sættes ind.

Eleverne på 1. år har gennem tre projektforløb i naturfagsgruppen skullet lære projektmetode, og hvordan man laver rapporter. Det er hensigten, at de derigennem har fået grundlag for at gå til projektorienteret eksamen. Derudover skulle de gerne have erhvervet en del af de kompetencer, eleverne under den gamle ordning fik gennem dansk- og historieopgaverne, som lagde op til den større skriftlige opgave. Mange værkstedstimer har handlet om projektmetode, både i teorien og i praksis.

Evalueringer på HF?!

Evalueringerne var den anden kontroversielle nyskabelse. HF har fra starten i 1967 været skolen uden årskarakterer, så forholdet mellem kursist og lærer har ikke været forpestet af karakterer/bedømmelser på den ene side og fedteri og trang til at hævde sig i forhold til andre elever på den anden. Derfor er især ældre lærere meget skeptiske over for alt, hvad der smager af karakterer. Eleverne udtrykker til gengæld ofte, at de gerne vil have tydelige evalueringer: "Hvad ville den her stil give til eksamen?" Yngre lærere ser heller ikke det store problem i at fortælle eleverne, hvor de står. Kompromiset blev en abc-skala, hvor 13-skalaens tre hovedgrupper udmærket, godt og mindre godt kom til at hedde hhv. a, b og c.

Efter den første tutorsamtale var erfaringen, at eleverne tog godt imod tanken om at blive bedømt med mere end floromvundet prosa. Men det var pædagogisk set et problem, at b-gruppen blev alt for bred. Forbedrede arbejdsrutiner ville for rigtig mange elever forbedre indlæringen, men realistisk set ville de fleste forbedringer forblive inden for spændet mellem 7 og 9 på karakterskalaen og derfor være usynlige på abc-skalaen. Derfor kan det overvejes fra næste år at udvide skalaen til abcd, så b-gruppen kan opsplittes.

Ved den 3. tutorsamtale havde vi valgt at koncentrere os så meget om eksamensfagene, at de fag, som skulle fortsætte på 2. år, ikke blev evalueret. Det var en fejl, for samtalen handler om elevens samlede faglige udvikling, og det gav et skævt billede af mange elevers arbejde og udvikling, at dansk, historie, 2. fremmedsprog og fysik ikke indgik i evalueringen.

Et a, b, eller c til forandringerne?

Vi har brugt rigtig mange kræfter på at forholde os til meget luftige ideer om kompetencer og metoder. Vi har

Stille elever, som ikke markerer sig meget i timerne, har i tutorsamtalerne mulighed for at få vendt årsagerne til tavsheden, og tutoren har mulighed for at lægge et passende pres på eleven, uden at vedkommende bliver udstillet i hele klassen.

skullet udvikle redskaber, som bekendtgørelsen krævede. Man kan undre sig over, at for eksempel den elektroniske studiebog var et krav, men ikke forelå hverken som model eller som færdigt værktøj. Det betød, at vi knoklede med noget, som endte med at være noget it-mæssigt klamp.

Tutorordningen er en succes for de elever, som virkelig vil uddannelsen. De kan lide evalueringerne og samtalerne, og en del af dem har glæde af det skub, som en tutor kan give i forhold til at stramme op omkring arbejdsvaner.

Integrationen af de fleste elementer fra introforløbet i den "almindelige" undervisning har i mange tilfælde fungeret fint, men der er elementer, som nogen elever/nogle klasser ikke synes, at de har fået godt nok formidlet. Det har været svært at fastholde over for klasserne, at de lidt diffuse værkstedstimer også var undervisning og skulle tages alvorligt. Det har dog vist sig, at et klart markeret fagligt indhold i værkstedstimerne var det, der skulle til.

FHFs elever har været glade for at blive evalueret på en skala i løbet af skoleåret. Fremover bør evalueringerne ske på en abcd-skala, og eleverne skal i forbindelse med 2. og 3. tutorsamtale evalueres i samtlige fag.

Frafaldet blev ikke nedbragt. Årsagerne ligger oftest uden for skolens rammer og i de tilfælde, hvor skolen kan gøre noget, er det anderledes håndfaste metoder, der er behov for. Digital registrering og opdateret formidling af fraværsprocenterne kunne overvejes, og det ville måske få alarmsignalerne i gang så tidligt, at det ville være muligt at gribe ind.

Hvordan vil voksne unge reagere på, at endnu en velmenende pædagog/voksen spørger: *hvordan synes du selv, det går?*

Forbedrede arbejdsrutiner ville for rigtig mange elever forbedre indlæringen, men realistisk set ville de fleste forbedringer forblive inden for spændet mellem 7 og 9 på karakterskalaen og derfor være usynlige på abc-skalaen. Derfor bliver den fra næste år udvidet til abcd, så b-gruppen kan opsplittes.

Af Vibeke Fengers

FRA KRIG TIL FHF

DET ER EN VIGTIG side af FHF's profil, at eleverne er ældre og mere erfarne end på gymnasiernes HF-kursus. Gennemsnitsalderen er 20,5 år og eleverne kommer med en broget baggrund: fra andre afbrudte uddannelser, fra erhvervslivet, eller de søger ind på skolen efter at have været ude at rejse i længere tid. Blandt eleverne findes der også hvert år nogle, der har været i militæret og gjort aktiv krigstjeneste ved fredsbevarende missioner rundt om i verden.

I dette interview fortæller Jacob fra 1Y og Jens fra 2L om deres nye liv på FHF med denne særlige baggrund. Selvom man lærer meget i militæret, kom både Jens og Jacob til at savne bøgerne og den almene viden. På den anden side håber de at finde uddannelser, der kan føre til jobs med samme fællesskab som i militæret.

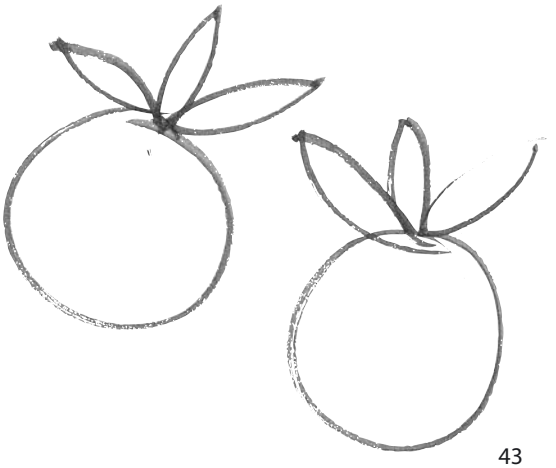

ET NYT LIV

FRA KRIG TIL FHF

Interview med Jacob Blaaberg 1Y og Jens Øllgaard Rasmussen 2L.

Jens Ø. Rasmussen

***Jens** er 21 år. Efter 10 klasse gik han et halvt år på htx, droppede ud og søgte derefter ind i militæret hvor han var i 2 år som konstabel. Han har først været i Bosnien og siden 4 måneder i Irak.*

Jacob Blaaberg

***Jacob** er 23 år. Han har gået 11/2 år i gymnasiet, men som han selv siger "da jeg ikke lavede noget besluttede jeg mig for at jeg lige så godt kunne finde på noget andet, og så blev jeg soldat". Efter 10 måneder blev hele Jacobs eskadron sendt til Kosovo. Siden har han været 31/2 måned i Irak. I militæret har både Jens og Jacob fået en sygehjælperuddannelse.*

Hvorfor forlod du militæret, Jens?

Systemet passede mig ikke. Det var alt for tungt. Dengang da vi var udsendt, var det enormt forkert de ting, der blev lagt vægt på dernede. F.eks. gik man alt for meget op i den måde, man går påklædt på inde i lejren, i forhold til de ting der sker udenfor. Det var meget sjovt at prøve at være i militæret, men det var ikke noget jeg ville fortsætte med.

Hvorfor forlod du militæret, Jacob?

Jeg har ikke forladt militæret! Jeg er på civiluddannelse. Det er sådan et system militæret har, at for hver måned efter du er blevet overkonstabel ,optjener du en uges betalt uddannelse. Så jeg får min uddannelse her på FHF betalt af militæret i stedet for at være på SU. Og det er meget bedre! Selvfølgelig kan jeg til enhver tid blive kaldt tilbage, hvis der er brug for mig, og jeg skal også arbejde som soldat i sommerferien.

Men hvorfor forlod du den aktive tjeneste i militæret?

Jeg ville være blevet p.g.a. det meget gode sammenhold; men det begyndte at gå ned ad bakke. Og under Irak-udsendelsen var der en masse ting, der var under al kritik.

Politikerne tænkte mere på, at vi skulle holdes i live end at vi kunne få lov til at udføre et stykke arbejde; de

Jacob i krig i en god sags tjeneste.

begyndte at gå ned i petitesser. Og så besluttede jeg mig for, at nu ville jeg gå på HF.

I fik altså ikke lov til at være soldater p.g.a. det tunge system og politikerne ?

Jens: Det er i hvert fald svært. Det er jo i systemets natur: jeg får at vide hvad jeg skal lave af min sergent, og han får det at vide af en officer osv. derop ad. Til sidst kommer du så op til dem, der ikke ved hvad der foregår dernede, nemlig politikerne, og de ved ikke, hvordan det er at være nede i Irak, men de siger alligevel, hvad vi skal gøre.

Har I så slet ikke set rigtig krig?

Jens: Jo så slemt har det heller ikke været. Vi var dernede som spejderne, og det var os, der kørte patruljer ude i området. Af alle dem, der var dernede, var det os, der var mest ude. Det var mange af det almindelige personel, der slet ikke kom uden for lejren.

Jacob: Og krigen var definitivt slut, da vi var der. Det drejede sig primært om stammefejder, der var en masse gamle regnskaber, der skulle gøres op. Og så er det først senere begyndt at gå ud over koalitionen. Selvfølgelig blev der skudt efter os, men ikke noget vildt.

Jens: Vi var derude som observation. Vi måtte kun blande os i stammefejder, hvis vi selv blev beskudt.

Har I været udsat for oplevelser, der udsatte jer for posttraumatic stress disorder?

Jens: Man kan få stress af mange ting. Vi havde noget, hvor man skulle kunne være uden for lejren på 5 minutter, når man var på vagt, klar til at rykke ud, hvis andre bliver beskudt. Det er man i 24 timer – man kan jo knap nok gå på toilettet, i bad eller sove. Det opleves som stressende.

Jacob: Det har haft meget at sige, at man var udsendt som en fast deling. Man har kendt hinanden gennem flere år, og derfor kan man tale med hinanden på en anden måde end i for eksempel Den danske Internationale Brigade, som bliver samlet tre måneder før de skal ud.

Fællesskabet er altså alfa og omega, når man gør krigstjeneste?

Jens: Ja, men det er også hele omstillingen. Jeg var en hel anden person, da jeg var dernede. Jeg lukkede af for en del af mig selv. Måske var jeg sådan lidt virkelighedsfjern dernede.

Jacob: Ja, man bliver nødt til at lukke af og sige: Hvad kan gavne mig her? Problemerne kommer nok for dem, der kommer hjem og skal til at bruge deres følelser igen, så har de stadig en masse ting, som ikke er blevet bearbejdet. I dag gør forsvaret meget for at yde psykologhjælp, så snart soldaterne kommer hjem. Tidligere – efter Bosnien f.eks. – der var der ikke nogen hjælp at hente.

Jens: Da vi kom hjem fra Irak, var det tvang at alle skulle tale med en psykolog. Da vi kom hjem fra Bosnien, blev vi samlet i et stort rum, og så skulle man række hånden op, hvis man havde brug for hjælp. Det giver jo ikke lyst til at tale om sine problemer.

Synes I, at I var i krig i en god sags tjeneste?
Jens og Jacob: ja!

Jens: Det kan godt støde mig, når man siger at soldaterne skal trækkes hjem NU, når vi kunne se, at bare på de fire måneder vi var der, der kunne man virkelig se at vi havde gjort en forskel. Ikke sådan for hele folket selvfølgelig, men for den gruppe man var i blandt. F.eks. var der en politistation, da vi kom derned, den var sønderskudt og lignede en ruin. Så da vi kom fik de bygget en mur rundt om, pudset op og malet.

Jacob: Vi hjalp med nogle husprojekter, hvor folk fik rent drikkevand. Før drak de det samme vand, som de brugte til affald og afføring. Man gør måske en forskel på et småt plan, men der bliver man også nødt til at starte.

Synes I det var rigtigt at invadere Irak?
Jens: Jeg ved ikke, om vi havde ret til at gå ind og blande os. Om årsagerne til krigen var de rigtige. Men Irak er blevet et bedre sted. Vi snakkede jo med de lokale og hørte om, hvordan Saddam styrede landet, og det var jo et terrorregime.

Jakob: Personligt synes jeg, at det var et forkert grundlag at gå i krig på, men der nok ikke nogen tvivl om, at krigen ville komme. Jeg kan heller ikke lide, at det er Bush, der står for det. Som jeg ser det, prøver koalitionen at hjælpe nogle mennesker. Det er der nogen, der er imod, men når man går i gang med et arbejde, skal man også gøre det færdigt.

Hvorfor søgte I ind lige her på denne skole?
Jens: Jeg fandt selv FHF på nettet, mens jeg var i Irak og

Jens sendte sin ansøgning til FHF fra lejren i Irak.

sendte min ansøgning af sted dernede fra. Jeg havde også hørt, at det var modne mennesker, der gik her, og at aldersgennemsnittet var højere. Og at de folk, der gik her, havde været ude og prøve et eller andet. Jeg havde ikke lyst til at gå et sted, hvor jeg blev blandet med nogen, der kom direkte fra folkeskolen.

Jacob: Ja, en høj gennemsnitsalder vidner jo om, at så har man været ude at prøve nogen ting. Og så bliver man jo nok lidt firkantet af at være i militæret.

Hvad med fremtiden?
Jens: En af grundene til, at jeg startede i militæret, var at jeg godt kunne lide den måde at arbejde på. Jeg har ikke lyst til et 9 til 16 job. Sådan et vil jeg simpelthen ikke have! Jeg vil meget hellere have et arbejde, hvor man har skiftende arbejdstider og skal bruge kroppen. Jeg overvejer lidt at blive skibsofficer. Der arbejder man konstant et par måneder, og derefter har man et par måneder fri, hvor man kan lave noget andet. Det er en arbejdsform, jeg godt kan lide.

Jacob: Jeg skal jo tilbage til militæret, og hvis der kommer en udsendelse, så hopper jeg med på den. Men jeg vil ikke være officer. Grunden til, at jeg tog HF, var at jeg gerne ville kunne komme væk fra det hele. Så jeg har leget med tanken om at blive politimand eller måske Falckmand.

Jeg vil gerne have et arbejde, hvor man kan få et sammenhold, der ligner det, man har i militæret. Der er

Jens Ø. Rasmussen, Camp Eden.

mange af mine gamle soldaterkammerater, der gør det samme. Vi går egentlig mere efter sammenholdet end efter arbejdet.

Har I oplevet det som et helt nyt liv at komme på skolen her?
Jens: Ja. Det her er jo noget helt andet. I militæret går alle jo ind for det samme og vil det samme. Man har lidt samme tankegang. Men her bliver man smidt sammen med en hel masse andre, og man får en hel anden social omgangskreds. Det er anden slags modningsproces.

Jacob: Det har været en stor forandring at lære at skulle sidde stille, at der ikke var så mange afvekslinger. Og det er noget af en omvæltning at komme tilbage på skolebænken, når man har været væk 6-7 år. Men skolen er bedre, end jeg forventede. Jeg er kommet i en klasse, hvor

man går ind for at lære noget, og de fleste lærere er utrolig interesserede i deres arbejde og deres fag.

Jens: Jeg var træt af skolen, da jeg gik ind i militæret. Så fik jeg et nyt liv der, men jeg blev nødt til at få noget nyt igen. Jeg savnede skolen, jeg blev simpelthen nødt til at bruge nogle andre dele af min hjerne igen.

Jacob: Når man ikke skal bruge sin eksamen til noget særligt – og slet ikke sit snit, kan man jo vælge sine fag helt efter interesse. Jeg kan godt lide engelsk, som jeg har på højniveau. Det kan godt være, at jeg ikke er en af de bedste, men det er der, jeg vil kunne få lært mest. Og jeg kan mærke, at jeg udvikler mig.

Jeg kom for at få almen viden, og det er rigtig lækkert i religion, for du lærer noget du virkelig kan bruge til at forstå andre mennesker.

Jens: Matematik har været fantastisk, men det har jeg altid kunnet lide. Men på baggrund af min tid i militæret har jeg været ret glad for religion, fordi man lærer om andre kulturer. Det har været ret interessant at få indblik i de religioner, kulturerne bygger på, lige meget om man nu er religiøs eller ej. Men jeg skal heller ikke have noget snit. Det er der mange i klassen, der skal, og de sidder altid og regner på det. Jeg kom for at få almen viden, og det er rigtig lækkert i religion, for du lærer noget, du virkelig kan bruge til at forstå andre mennesker.

Jacob: Endnu en grund til at det er sjovt at være soldat er, at man lærer hvordan andre kulturer fungerer. Når man komme hjem, kan man smile lidt af folk, der brokker sig over, hvor dårligt de har det, når de faktisk har det godt.

Jens: Jeg har lært at værdsætte Danmark på en hel anden måde. Det er utrolig små ting, man begynder at sætte pris på: asfalten på vejene, lyskrydsene der virker - og bliver respekteret! Man får et helt andet perspektiv.

Det her er noget helt andet. I militæret går alle jo ind for det samme og vil det samme. Man har lidt samme tankegang. Men her bliver man smidt sammen med en hel masse andre, og man får en hel anden social omgangskreds. Det er anden slags modningsproces.

KLASSEVÆRELSE BUDAPEST

Af René Cordua
og Eva Hestbech.

DA 2.D I FEBRUAR 2006 var en uge i Budapest sammen med to af deres lærere, adjunkt René Cordua (religion) og adjunkt Eva Hestbech (dansk), blev der føjet endnu et led til en lang tradition på FHF for studierejser i øst- og centraleuropa. I denne artikel er lærerne og Siri Myggen Jensen, som er elev i 2D, enige om at studierejser skaber nye læringsrum, som gør det muligt at se både faglig viden og lærer-elev relationer gennem en anden optik.

Det traditionelle klasseværelse med gruppearbejde, tavleundervisning og slidte møbler var skiftet ud med museumsbesøg, udsigten over Donau og afslapning i varme bade. For både lærere og elever i 2.D. blev studieturen til Budapest måske ikke begyndelsen til et nyt liv, men begge parter fik i løbet af den sidste uge af februar lejlighed til at se hinanden på nye måder i nye omgivelser.

Gennem en lille uge med strålende solskin blev eleverne præsenteret for den omskiftelige ungarske kulturhistorie via mange varierede udflugter. Her fik eleverne et indblik i Ungarns nyere og ældre historie, kunst, arkitektur og religion.

Den ældre historie kom til udtryk på Borghøjen, hvor det historiske museum, slottet og Matthiaskirken ligger højt placeret med udsigt over Donau og Pest. Her har siden middelalderen ligget forskellige borge, slotte og forsvarsværker, som i tidens løb er blevet ødelagt af osmannerne, østrigerne og nazisterne og hver gang bygget op i ny stilart.

Også den nye bydel, som ligger på Pest-siden, er præget af mange forskellige stilarter. Vi så det nygotiske parlament, den nybarokke Skt. Stefans Basilika og en syndig blanding af det hele i Budapests ældste sognekirke.

En studietur medfører nogle helt andre undervisningsrum end i det daglige. Det betyder både for lærere og elever, at man bliver tvunget til at agere og se hinanden på helt nye måder.

En anderledes rotunde i et thermalbad

En studietur medfører nogle helt andre undervisningsrum end i det daglige. Det betyder både for lærere og elever, at man bliver tvunget til at agere og se hinanden på helt nye måder. I stedet for docerende tavleundervisning fik eleverne lov til at opleve deres lærere i badetøj i frostvejr på turen til Széchenyi-badet. Budapest er kendt for disse utallige thermal-bade, som har trukket folk til siden romertiden. Badene har en helbredende virkning, og

vandet kan fås i forskellige temperaturer i de mange bassiner. Vandet var op til 38 grader, hvilket også gjorde det muligt at bade udenfor i den råkolde ungarske vinterluft. Her var der placeret tre store bassiner: to til hygge og et til svømning. Ud over skakspil i vandet var den helt store attraktion for både ungarere og elever et rundt bassin, hvor vandet blev ført rundt som i en centrifuge.

Klasseværelset er flyttet til Budapest.

Det var yderst underholdende at se de folk, som blev indfanget af denne hvirvel, fare rundt i cirkler. Særligt fordi man som lærer fik lov til at opleve eleverne uden for den daglige "centrifuge", hvor eleverne pisker op og ned i rotunden.

De galante verdensmænd i 2D

At klasseværelset var hele Budapest medførte også, at eleverne trådte ud af deres vanlige undervisningsroller. De normalt ellers så servicerede elever blev nu den aktive part, hvilket kom til udtryk, da det pludselig en aften var eleverne, der inviterede lærerne på champagne og elegant restaurant. Her trådte de mandlige elever i karakter og viste sig pludseligt som galante verdensmænd med sans for bordskik og manerer.

Elevernes reaktioner på turens indtryk var også til tider overraskende. Mange følelser kom til udtryk i mødet med torturceller, henrettelsesrum og videooptagelser fra de grusomme forhør under nazistisk og kommunistisk styre, der var udstillet på Terrormuseet i Budapest. Oplevelsen af dette museum set fra en elevs synspunkt kan der læses om andetsteds i Vinkler, men set fra to læreres synsvinkel var det tydeligt, at det var grænseoverskridende for flere af dem at blive så frontalt konfronteret med de tragiske skæbner, som de ellers normalt kun oplever som små anekdoter i historiebøgerne.

Det blev som sagt ikke til et nyt liv, men ud over kendskabet til Budapests nygotik, nyrenæssance, nybarok, og hvad de ellers fik af nye faglige input, så blev turen for både lærere og elever også en lærerig social oplevelse.

Af Siri Myggen Jensen 2D.

TERRORMUSEET I BUDAPEST

Det største indtryk fra studieturen

Da ondskaben fik ansigt

Budapest er på mange måder en by, som er præget af store kontraster. I bybilledet ses faldefærdige, gråbrune bygninger side om side med smukke, guldbelagte og på anden måde flot pyntede bygninger. Vejen til at blive det Budapest, som vi kender det i dag, har været hård for det ungarske folk. Der findes stort set ikke det land, der ikke har erobret Ungarn, og byen bærer tydelig præg af blandede stilarter. Dette skyldes ikke alene den kendsgerning, at der er stor påvirkning fra romerne, tyrkerne og østrigerne m.fl., men også det forhold, at Budapest har været i kamp så mange gange, at dele af bygninger er blevet ødelagt og derefter genopbygget i ny byggestil.

Den oplevelse, der gjorde mest indtryk på mig, var vores besøg på terrormuseet. Det første vi mødte, da vi ankom dertil, var hundredvis af halvt og helt nedbrændte lys, som omkransede museet udefra. På mange måder var det et museum, som egentlig ikke egnede sig til turistbesøg, eftersom de færreste film og tekster var på engelsk. Alligevel blev jeg draget ind i Budapests kaotiske historie, hvor befolkningen på den ene side har været underlagt nazisternes styre og på den anden side kommunisternes. Uden overhovedet at ane, hvad menneskerne på filmene talte om, blev det så tydeligt at mærke, hvilken smerte de havde oplevet, og hvilken frygtelig skæbne mange havde lidt, at netop denne oplevelse har indprentet sig stærkest i min hukommelse. De præcise historier forstod vi ikke, men vi så deres gråd på film, vi så torturredskaberne, vi stod i fangekældrene, og vi så billeder af de ofre, der havde oplevet disse ting. Vi fik sat ansigter på menneskene, hvilket gjorde, at det blev virkelighed, og jeg forstod, at mennesker rent faktisk har oplevet så grusomme ting, og at mange er blevet straffet uden reel grund. Men på den anden side forstod jeg pludselig også modparten. Jeg forstod de mennesker, jeg tidligere har kategoriseret som værende "de onde". For i et land med så stor elendighed, som der var i Budapest i mange år, er lysten og behovet for at gå med en mand som Hitler på sin vis forståelig. Der var pludselig et håb om bedring. Og hvad var alternativet?

Studieturen var et dejligt afbræk fra den almindelige undervisning. Den gav os mulighed for at opleve, at der også er en verden uden for Frederiksberg, og at den har udviklet sig mere voldsomt end vores eget lille smørhul.

TRE I ÉN: DEN NATURVIDENSKABELIGE FAGGRUPPE

Af Otto Leholt

Forberedelser til fællesskab

Med Hf-reformens iværksættelse fra august 2006 er fagene biologi, geografi og kemi indgået i den obligatoriske naturvidenskabelige faggruppe. Fagenes selvstændige status er ophævet i den forstand, at der ikke længere findes separate bekendtgørelser for de tre fag, men i stedet en fælles bekendtgørelse, hvor de enkelte fag beskrives nærmere.1

Forud for HF-reformens start i august 2006 var der gået et halvt år med utallige møder mellem de tre faggruppers lærere med henblik på udarbejdelse af en fælles studieplan2 for naturfagsgruppen. Her fandt vi følgende overordnede emneområder/temaer, hvor de tre fag hver især kunne bidrage med kernefagligt indhold.

- Jordens udvikling og livets begyndelse
- Krop, kost og levevilkår
- Produktion og miljø

Forarbejdet her blev ikke lettere af, at der først mod slutningen af forårssemestret forelå en bekendtgørelse for, hvorledes eksamen i faggruppen skulle afvikles, og at den endelige udformning af undervisningsvejledninger

og bekendtgørelsen for naturfagsgruppen heller ikke var udarbejdet.

Hertil kom at HF-reformen tillige indeholdt en række nye begreber som *studietid, elevtid, tutorordning , værkstedstimer, kompetencebeskrivelse, nye lærerroller og faglige mål* m.v. Det var nok for de fleste af os ganske svært at se, hvordan alle nye tiltag rent praktisk skulle udmøntes i det nye skoleår, som nærmede sig.

De mange forberedelsesmøder i faggruppen gav den privatpraktiserende faglærer et - ellers sjældent - indblik i de øvrige fags særlige arbejdsmetoder og faglige tilgang til denne verdens mangfoldige problemstillinger. Det var i sig selv interessant og lærerigt, men dette indblik afslørede også, at der nok umiddelbart var mere som adskilte end som forenede de tre fag. Men nu gjaldt det altså om at finde de emner og problemstillinger, hvor alle involverede fag kunne bidrage på hver sin vis.

Første projektuge på FHF: en stor sucess

Skoleåret startede med det fælles emne *'Jordens udvikling og livets begyndelse'*. I geografi lagde vi ud med et overblik over kosmologiens historie 3 frem mod nyere teorier om solsystemet og jordens dannelse, og herfra gik vi videre til geologien og beskrivelsen af den dynamiske jord med pladetektonik m.v.

I **biologi** arbejde man samtidigt med levende organismer og livets udvikling, cellelæren og evolutionsteorien, mens man i **kemi** tog fat på grundstofferne og det periodiske system.

Undervisningsforløbet blev afsluttet med det første af tre projektarbejder, som blev afviklet i ugen op til efterårsferien. Eleverne arbejdede i denne uge i mindre grupper med et nærmere afgrænset emne inden for det gennemgåede stof. Gennem projektarbejdet skulle eleverne ikke mindst opnå kompetencer m.h.t. formelle opgavetekniske krav, og produktkravet var her en skriftlig rapport, samt en mundtlig præsentation af projektarbejdet over for klassen med anvendelse af opponentgrupper og efterfølgende lærerrespons – såvel skriftligt som mundtligt.

De mange forberedelsesmøder i faggruppen gav den privatpraktiserende faglærer et – ellers sjældent – indblik i de øvrige fags særlige arbejdsmetoder og faglige tilgang til denne verdens mangfoldige problemstillinger. Det var i sig selv interessant og lærerigt, men afslørede også, at der nok umiddelbart var mere som adskilte end som forenede de tre fag.

Projektugen satte i udpræget grad sit præg på skolens dagligdag. Sjældent – om nogensinde – har man set en sådan elevaktivitet på skolen. Alle steder sad 1. års elever i grupper med deres bøger og papirer, og alle arbejdspladser i datalokalerne, på biblioteket og i aulaen var optaget fra morgen til sen eftermiddag. Eleverne udviste her et engagement i projektarbejdet, som man sjældent ser i forbindelse med det daglige arbejde.

Årets gang mellem tvær- og særfaglighed

I tiden fra efterårsferien frem til jul blev der arbejdet

med det fælles tema 'Krop, kost og levevilkår'. I geografi arbejdede vi med demografi (læren om befolkningsudvikling) – primært i Danmark, men tillige med AIDS-problematikken i Afrika. Biologi arbejdede med kostens betydning for vores sundhed, fysiologi, dødsårsager i Danmark, blodsukker, fedtsyrer og immunforsvaret, mens eleverne i kemi lærte om kemiske bindinger og udvalgte organiske stoffer. Igen afsluttedes forløbet med projektarbejde og efterfølgende projektfremlæggelse og evaluering.

Efter nytår fulgte nogle uger frem til vinterferien med særfaglige forløb i de tre fag. Efter vinterferien startede vi på det tredje og sidste fællesfaglige forløb om 'produktion og miljø'. Her arbejdede vi i geografi med erhvervsgeografi med særlig vægt på strukturudviklingen i dansk landbrug. I biologi lå vægten på fotosyntese, økosystemer og næringsstoffers kredsløb, samt økologi. Kemifaget tog sig af redoxreaktioner og uorganiske stoffer og kunstgødning.

Igen afsluttedes forløbet med et projektarbejde, dog uden mundtlig fremlæggelse heraf.

Eleverne er positive – men lærer de nok?

Udover de evalueringer, som lærerne gennemførte i deres respektive klasser i forbindelse med projektarbejderne, blev der i december 2005 gennemført en samlet spørgeskemaundersøgelse om naturfagssamarbejdet i 1. HF.(se evalueringen andetsteds her i HF-Vinkler 2006.)

Resultatet var klart positivt i den forstand, at langt størstedelen af kursisterne opfattede gruppearbejdet og arbejdet med de tværfaglige projekter som positivt og vurderede egen arbejdsindsats som større her end i den daglige undervisning. De kritiske udsagn fra kursisterne kom primært i deres oplevelse af lærernes evne til at koordinere arbejdet, informationsdeling og vejledningsaktiviteterne.

Hvordan har den nye HF reform og her naturfagspakken så fungeret set fra faglærernes side? Ja, da redaktøren af dette skrift i endnu et forjaget frikvarter for en måneds tid siden spurgte mig, om jeg ikke kunne skrive om naturfagspakken til årets HF- Vinkler, var mit tilsagn vist mere udtryk for pligtskyldig imødekommenhed og indarbejdet samarbejdsvilje end for oprigtig lyst til at påtage mig endnu en arbejdsopgave i relation til naturfagsgruppen og HF- reformen i almindelighed. Det har i sandhed været det mest stressede og til sine tider mest uoverskuelige skoleår i mine nu 20 år som underviser..

Bundlinien: naturvidenskab er ikke blevet styrket

Hvordan så med det faglige udbytte af undervisningen i det 1. år med HF reformen?

Her er jeg desværre ikke alene med den opfattelse, at vi ikke når det samme stof eller den samme faglige fordybelse som tidligere. Flere ugers undervisning er bortfaldet til fordel for projektarbejde, efterfølgende gruppefremlæggelser og evalueringer. Mens projektarbejdet som arbejdsproces har fungeret fint for kursisterne, synes det faglige merudbytte heraf – set med lærerøjne – at være om ikke fraværende, så meget begrænset. For ge-

ografi fagets vedkommende betyder Hf-reformen, at fagets internationale dimension – herunder globaliseringen og hele udviklingsproblematikken – simpelthen er forsvundet!

Tilbage står nu eksamen, som nu afvikles som en 'tre i én', idet kursisterne går til eksamen i alle tre fag på en og samme tid. Hvis målet med Hf-reformen var at styrke de naturvidenskabelige fag, så synes det ikke umiddelbart at være resultatet, men forhåbentligt har kursisterne gennem projektarbejdet oplevet en større sammenhæng, som gerne skulle komme til udtryk i deres eksamenspræstationer.

Hvor Matisse i sine malerier arbejder sig frem mod det enkle og simpleste udtryk – med en enkelt streg på lærredet – så synes dette ikke at være målet med eller resultatet af Hf-reformen, hverken set i forhold til fagenes faglige profil eller i undervisningens tilrettelæggelse. Men det kommer måske ... hen ad vejen.

Det har i sandhed været det mest stressede og til sine tider mest uoverskuelige skoleår i mine nu 20 år som underviser.

1 Se http://www.retsinfo.dk/_GETDOCM_/ACCN/B20040134505-REGL *bilag 18*

2 Se under fagene –> naturvidenskab på www.frberg-hf.dk

3 Se http://frberg-hf.dk/fagene/otto-geo/astronomi/kosmologiens_historie.htm

I REFORMENS ÅR 1 fik EVA-udvalget, det udvalg der evaluerer FHF, den opgave at evaluere implementeringen af den meget ambitiøse formålsbestemmelse for en af reformens nyskabelser: den naturvidenskabelige fagpakke. Dette er kun den første af to evalueringsrunder, og konklusionerne er derfor tentative. Men det ligger til gengæld helt fast, at FHF ikke hører til i den kategori, som Peter Henrik Raae fra Dansk Institut for Gymnasiepædagogik kalder "nervøse skoler", der lider af berøringsangst over for evaluering.

I reformåret har der været meget andet at være nervøs over, men på FHF er der konsensus om, at evalueringer er et værdifuldt redskab til at udvikle en bedre skole.

EVA-udvalget består af Lone Nøhr Hansen og af Kjeld Arne Hansen, som har skrevet denne artikel.

EVALUERING AF NATURFAGSPAKKEN

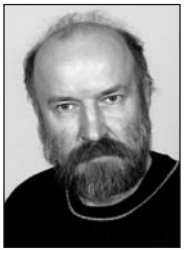

Af Kjeld Arne Hansen

Skoleåret 2005-2006 blev år 1 under den ny HF-lov.

Reformen af HF indebar en række nydannelser, men vigtigst var, at HF-uddannelsen blev bevaret som en almendannende og studieforberedende uddannelse til såvel de mellemlange som de længerevarende uddannelser.

Denne artikel vil omhandle nogle af de foreløbige resultater af den igangværende evaluering af en af reformens nyskabelser, den naturvidenskabelige faggruppe, og artiklen vil tage sit udgangspunkt i reformkravet om kvalitetsudvikling og resultatvurdering.

I januar 2005 udsendte Undervisningsministeriet bekendtgørelsen (nr.23) om Kvalitetsudvikling og resultatvurdering for de gymnasiale uddannelser.

I indledningen til denne bekendtgørelse slås det fast:

"Formålet med bekendtgørelsen er at fastlægge retningslinjer for institutionernes arbejde med at sikre, at undervisningen er i overensstemmelse med de fastsatte mål for uddannelsen og fagene, og at der foregår systematiske og kontinuerlige selvevalueringer på nøgleområder, samt at der følges op på disse evalueringer, således at kvaliteten af skolernes arbejde løbende udvikles. Formålet er desuden at præcisere institutionernes forpligtelser i henhold til lovbekendtgørelse nr.880 om åbenhed og gennemsigtighed i uddannelserne. Reglerne i bekendtgørelse nr.23 fastlægger ikke en bestemt metodik for selvevaluering og kvalitetsudvikling, men opstiller nogle generelle krav, som den af skolen valgte metode skal leve op til og stiller samtidig krav om, at institutionerne skal kunne dokumentere deres kvalitetssystem over for Undervisningsministeriet. Kravet om kvalitetsarbejde ligger i forlængelse af og bygger på de erfaringer, der er gjort i relation til det arbejde med kvalitetsudvikling, der er foregået i Undervisningsministeriets regi inden for de seneste 10 år, herunder Q90 om kvalitetsudvikling på erhvervsskolerne, *Standarder og Profiler* om kvalitetsudvikling og institutionsbeskrivelse for gymnasiet og HF, *KIG* om kvalitetsudvikling i gymnasiet, *KIV* om kvalitetsudvikling i VUC og *Kvalitet på KVU-området*".

Medens kvalitetsudvikling altså for vores vedkommende beskrives som en forlængelse af Standarder og Profiler, uddybes selvevalueringselementet i bekendtgørelsen :

"Selvevaluering defineres ... som en proces, der består i systematisk at indsamle information og implementere procedurer, der kan muliggøre kontinuerlige, systematiske og kritiske diskussioner på den enkelte skole om undervisningens tilrettelæggelse og gennemførelse og om forhold, der vedrører undervisningen. For at en selvevaluering kan siges at leve op til definitionen, skal den være

systematisk, basere sig på konkret viden om undervisningen og uddannelsen på skolen og have fokus på, hvordan uddannelsen og undervisningen kan forbedres".

FHF´s lange tradition for evaluering

Vi har på FHF, siden Undervisningsministeriet udsendte dets udspil om Standarder og Profiler, arbejdet med såvel kvalitetsudvikling som selvevaluering. I den forbindelse har det lokale evalueringsudvalg afgivet 11 rapporter omfattende forskellige fag, fagrelaterede tiltag samt ledelses-og administrationsforhold.

Evalueringsarbejdet på FHF har gennem de 10 år været karakteriseret ved en grundlæggende konsensus om det konstruktive og udviklende perspektiv i arbejdet og har i tilrettelæggelsen været domineret af en løbende dialog mellem de implicerede parter. Når Peter Henrik Raae, DIG, på et evalueringskursus i efteråret 2005 opererede med begrebet "den nervøse skole", var det i betydningen: en skole, hvor der ikke var en evaluerings-kultur, men hvor evaluering sås som ledelsesbagstræb og kontrol med vilkårlige og ubehagelige forandringer som perspektiv og mål.

På FHF er vi ikke nervøse. Vi er derimod fremme i førergruppen!

Dermed ikke sagt, at der ikke kan være grund til nervøsitet, når det gælder andre elementer af reformen. Nu skal denne artikel ikke handle om reformen som sådan, men om en af de nydannelser, som reformen gav: Den naturvidenskabelige fagpakke og den igangværende evaluering af denne.

Reformen bestemte, at fagene geografi, biologi og kemi skulle udgøre en flerfaglig gruppe, hvor undervisningen skulle tilrettelægges i en veksling mellem sær- og flerfaglige forløb (projekter), der afsluttes med én mundtlig eksamen.

I bekendtgørelsens formålsparagraf hedder det:

"Den naturvidenskabelige faggruppe bidrager til HF-udddannelsens overordnede målsætning ved, at kursisterne opnår indsigt i naturvidenskabelige metoder og fagområder.

Gennem arbejdet med naturvidenskabelige redskaber og metoder skal kursisterne videreudvikle såvel almene som studieforberedende kompetencer. De skal herunder have erfaring med, hvordan man systematisk indsamler, behandler og formidler naturvidenskabelig information, og de skal udvikle evne til at forholde sig kritisk og konstruktivt til anvendelse af naturvidenskab.

Undervisningen giver kursisterne viden i biologi, geografi og kemi gennem arbejde med kernestoffet og gennem uddybning og perspektivering af dette. Gennem arbejdet med tværfaglige emner skal kursisterne blive i stand til at se helheder og sammenhænge mellem fagene og få forståelse for relationerne mellem naturvidenskab, teknologi og samfund. Kursisterne får herved baggrund for en nuanceret og kompleks omverdensforståelse, således at de kan forstå betydningen af bæredygtig udvikling som princip og kan deltage i den demokratiske debat på baggrund af opnåede naturvidenskabelige kompetencer".

FHFs evalueringsudvalg fik til opgave at følge og eva-

luere hvorledes denne ambitiøse formålsbestemmelse implementeredes i praksis.

De indkomne besvarelser blev behandlet af Nordstat Danmark

Giver folkeskolen en naturfaglig kompetence?

I det følgende skal omtales nogle pluk af centrale elementer i den første evalueringsrunde, som blev foretaget i slutningen af 1.semester og begyndelsen af 2.semester:

Formålsbestemmelsen for faggruppen var, som det fremgik, meget ambitiøs. Interessant var dens tale om at "videreudvikle" kompetencer i en grad, at kursisterne kunne gå ind i den demokratiske debat på baggrund af disse.

Men spørgsmålet var, hvor meget faglig kompetence der var at "videreudvikle". Med andre ord: hvor megen faglig ballast havde kursisterne med fra grundskolen? Naturfagene har i grundskolen først i de senere år vundet politisk gunst, men den reelle opfølgning på fagenes højere prioritering har været afhængig af, om den faglige inddækning var på plads på de enkelte folkeskolers lærerværelser.

Kursisterne på FHF ar gennemsnitligt forladt grundskolen 6-7 år tilbage, og deres grundskoleforløb har derfor næppe været båret af de senere kommende naturvidenskabelige tiltag.

Vi stillede derfor spørgsmål til de nye kursisters kendskab til de tre fag, der til sammen udgør fagpakken:

Kendskab til fagene inden starten på FHF	GEOGRAFI %	BIOLOGI %	KEMI %
Udmærket	13	20	20
Nogenlunde	46	44	22
Ringe	41	36	58
Ubesvaret	0	0	0
I alt	100	100	100

Som det ses, er det faget biologi, der topper, idet der er 64%, der har mere eller mindre kendskab til faget. Geografi følger dog tæt efter med 59%, men det mest interessante i forhold til geografibesvarelserne, er at faget har den laveste gruppe af "udmærket". Det kan skyldes, at geografi efter reformen væsentligst baserer sig på naturgeografi, medens det var kulturgeografi, som dominerede før reformen. Kursisterne genkender måske derfor ikke deres gamle geografi i det ny geografifag.

I sammenligning med de to andre fagbesvarelser er kemisvarene markant afvigende, når det gælder gruppen af "nogenlunde" og "ringe".

Hvor man ved geografi og biologibesvarelsen syntes at kunne se et mønster, hvor der var en stabil placering på "nogenlunde" på 46% og 44%, er tallet for kemi her kun 22%. Årsagen er. at hele 58% melder om "ringe" kendskab.

Selvom det ikke umiddelbart kan dokumenteres, så er forklaringen på de mange "ringe" ved kemi måske repræsentativt for det faktum, at de rent faktisk ikke har haft kemi i grundskolen.

I forhold til bekendtgørelsens høje tale om videreudvikling er udfordringen altså måske, at to af fagene i den naturvidenskabelige faggruppe er nye for kursisterne og – såfremt kursistalderen på FHF opretholdes – vil være nye de næste 6-7 år fremefter.

Hvordan gik det så med samspillet?

Bekendtgørelsen taler også om, at kursisterne gennem arbejdet med tværfaglige emner skulle "blive i stand til at se helheder og sammenhænge mellem fagene".

Hvad kan der ud fra de foreløbige undersøgelser siges om dette?

Vi spurgte i denne sammenhæng om "Forståelse for samspillet mellem fagene i starten af skoleåret" efterfulgt af spørgsmålet: "I hvilken grad har de naturfaglige projekter været medvirkende til at se samspillet mellem fagene". Den efterfølgende tabel sammenstiller disse to spørgsmål:

Spørgsmål: Forståelse for samspillet mellem fagene - bio, geo, kemi - i starten af skoleåret.

Krydset med: I hvilken grad har de naturfaglige projekter været medvirkende til at se samspillet mellem fagene?

Signifikansniveau 95% Lodret procent		I alt		Udmærket		Nogenlunde		Ringe		Ubesvaret	
		Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Udmærket	3	28	18%	16	36%	10	10%	2	17%	0	%
Nogenlunde	2	80	52%	21	47%	56	58%	3	25%	0	%
Ringe	1	45	29%	8	18%	30	31%	7	58%	0	%
Ubesvaret	-	0	%	0	%	0	%	0	%	0	%
I alt		153	100%	45	100%	96	100%	12	100%	0	%
Gennemsnit		1,89		2,18		1,79		1,58			
Usikkerhed (95%)		0,11		0,21		0,12		0,45			
Spredning		0,68		0,72		0,61		0,79			

FHF. FHF

Norstat Danmark

Udgangspunktet i ovennævnte opstilling er samspilsforståelsen i starten af skoleåret (3.og 4. kolonne). Tabellens efterfølgende kolonner viser, hvorledes svar-grupperne herpå fordeler sig med hensyn til projekternes bidrag til samspilsforståelsen.

Udgangspunktet er altså, at 18% mener at have en "udmærket" forståelse for samspillet i starten af skoleåret, medens 52% svarer "nogenlunde", og 29% svarer "ringe".

Umiddelbart kan det se ud som om, præsentationen af fagene eller samspillet mellem disse ikke er lykkedes, men spørgsmålets præmis: "i starten af skoleåret" er dog for tidsmæssig uklar til at sætte en sådan udledning til doms. Spørgeskemaundersøgelsen fandt sted i december, og kursisternes opfattelse af, hvad der er "i starten af skoleåret" kan variere i hele tidsrummet fra august til december. Alligevel må det siges, at en procent på knap 30, som ikke "i starten" har forståelse for samspil er lidt vel meget, især når dette sammenholdes med gruppen af "nogenlunde" på hele 52%.

Dette spørgsmål bliver grundet den usikre præmis taget op i 2. evalueringsrunde.

Bortset fra dette er der vel især to forhold, som kan have sløret forståelsen for samspillet mellem fagene: Det ene kan have været, at de enkelte fags særegne profiler ikke har slået igennem i tilstrækkeligt omfang i de perioder, hvor disse har kørt selvstændigt, og/eller at de flerfaglige projekter måske har sløret fagidentiteterne. Vigtigt var det måske at spørgeskemaundersøgelsen foregik, medens kursisterne var i gang med det 2. flerfaglige projekt og derfor – om man så kan sige – var ramt af projektarbejdets følgevirkning: stress og desorientering/vi sidder i til halsen!

Før ovennævnte tabel videre kommenteres, skal det lige kort nævnes, at 29% svarede "udmærket" til spørgsmålet om projekternes bidrag til at se samspillet mellem fagene, medens 63% svarede "nogenlunde" og 12% svarede "ringe". Dette betyder, at der via projekterne er flyttet ganske mange over i en positiv samspilsforståelse.

Tabellen viser, hvem der har flyttet sig:

Blandt de 28 kursister, som meldte en "udmærket" forståelse for samspillet mellem fagene i starten af skoleåret, er der altså 16, som også finder, at projekterne støttede denne forståelse på "udmærket" vis, medens 10 svarede "nogenlunde" og 2 "ringe".

Blandt de 108 kursister som svarede "udmærket" eller "nogenlunde" til forståelse af samspillet mellem fagene i starten af skoleåret, er der 103 som også finder, at projekterne har bidraget "positivt" eller "nogenlunde" til forståelsen. Men det mest interessante er jo, hvad der skete med de 45, som svarede "ringe" til forståelsen af samspil i starten af skoleåret:

Blandt de 45 som svarede "ringe", er der 8, som svarede "udmærket" til projekternes samspilsfunktion, og hele 30 som svarede "nogenlunde". Kun 7 blandt de 45 svarer "ringe" til projekternes samspilsfunktion.

Men der er kun tale om midtvejsresultater, og interessant bliver det derfor at se besvarelserne på det 2. skema, som i skrivende stund er under behandling af vores databehandler.

Fagenes identitet synes svækket

Tværfaglighed eller "flerfaglighed" som det hedder i tidens lidt omskiftelige pædagogiske terminologi, vekslende med særfaglighed er den røde tråd i undervisningen i faggruppen. I tværfaglige forløb må fagene bøje sig mod hinanden, uden at den særfaglige identitet udviskes, så kernestof udvandes.

Stillet spørgsmålet, *om det har været nemt at skelne mellem de tre fag i projektsammenhæng*, var svarene:

	Antal	Pct.
Ja	109	71%
Nej	22	14%
Ubesvaret	22	14%
I alt	153	100%

FHF. FHF Norstat Danmark

Her er det interessant, at knap 30% ikke mener, at kunne give et uforbeholdent "ja" til spørgsmålet, og at 22% svarer direkte "nej".

Umiddelbart set lægger dette svar op til en mere hårdhændet "fagegoistisk" optræden, hvor det fagsæregne og faggrænseflader blev eksponeret stærkere. En alternativ tolkning kunne være, at dette at skelne blot få måneder inde i forløbet er svært, men at det måske kommer. (2.evalueringsrunde følger op på dette).

Elevernes holdning til flerfaglige projekter kan også spille ind. Forespurgt herom var 67% positive overfor flerfaglige projekter, medens 17% var negative (14% svarede ved ikke).

Knap 1/3 kan ikke bekende sig positiv i holdningen til flerfaglige projekter, men som anført tidligere var respondenterne netop skruet ind i en sådan sammenhæng, da de blev spurgt. Svarene er måske påvirkede af denne stresssituation?

Men krydser vi de to spørgsmål, ser vi dette billede:

Lodret procent	I alt		Ja		Nej		Ubesvaret	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Positiv	103	67%	76	70%	14	64%	13	59%
Negativ	26	17%	15	14%	7	32%	4	18%
Ved ikke	21	14%	16	15%	0	%	5	23%
Ubesvaret	3	2%	2	2%	1	5%	0	%
I alt	153	100%	109	100%	22	100%	22	100%

FHF. FHF Norstat Danmark

Spørgsmål :
Holdning til at arbejde med flerfaglige projekter. Krydset med: Har det været nemt at skelne mellem de fagene i projektsammenhæng?

Af de 103 som er positive over for flerfaglige projekter, er der 14, som ikke svarer positivt på spørgsmålet, om det har været nemt at skelne mellem fagene i projektsammenhængen, medens andre 13 ikke vælger at besvare dette. Dette kunne understrege behovet for stærkere profilering af det fagsæregne.

Af de 26 som er negative over for flerfaglige projekter, er der 15, der svarer "ja" til dette at kunne skelne, medens 7 stod eller står på "nej". Dette demonstrerer omvendt, at fagprofilerne er trængt igennem den principielle fordom for projektarbejdet.

Men det er ikke nemt at udlede en enkel lære af denne historie. Det handler måske slet ikke om fordomme eller en principielle holdninger, men om rationel vurdering af udbyttet ved henholdsvis særfaglige kontra flerfaglige forløb?

Projektarbejdet er blevet positivt modtaget.

Vi spurgte i det mindste direkte hertil:

Spørgsmål 6:
Vurdering af udbytte af det flerfaglige projekt i forhold til den særfaglige undervisning der finder sted til daglig, hvor fagene er splittet op.

		Antal	Pct.
Udmærket	3	38	25%
Nogenlunde	2	92	60%
Ringe	1	22	14%
Ubesvaret	-	1	1%
I alt		153	100%
Gennemsnit		2,11	
Usikkerhed (95%)		0,10	
Spredning		0,62	

FHF. FHF Norstat Danmark

Det er her markant, at kun 25% finder at udbyttet af det flerfaglige projekt er "udmærket". Det er dog kun 14%, som svarer "ringe". Det skal dog atter erindres, at eleverne på undersøgelsestidspunktet var i gang med blot det andet projekt. Spørgsmålet tages derfor op igen i 2. evalueringsrunde.

Holdningen til projektarbejdet blev altså sat i forhold til holdning til den særfaglige undervisning. Knap 40% af kursisterne karakteriserede denne undervisning som "udmærket", og hele 91% var ganske tilfredse. Der var med andre ord en meget udbredt tilfredshed med undervisningen.

Men er der nogen sammenhæng mellem denne udbredte tilfredshed med undervisningen og vurderingen af projektudbyttet. Da de to felter blev krydset, fik vi dette resultat:

Spørgsmål: Karakterisering af undervisningen i faggruppen.
Krydset med: Vurdering af udbytte af det flerfaglige projekt i forhold til den særfaglige undervisning der finder sted til daglig, hvor fagene er splittet op.

Signifikansniveau 95% Lodret procent		I alt		Udmærket		Nogenlunde		Ringe		Ubesvaret	
		Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Udmærket	3	58	38%	21	55%	32	35%	4	18%	1	100%
Nogenlunde	2	82	54%	15	39%	54	59%	13	59%	0	%
Ringe	1	6	4%	2	5%	1	1%	3	14%	0	%
Ubesvaret	-	7	5%	0	%	5	5%	2	9%	0	%
I alt		153	100%	38	100%	92	100%	22	100%	1	100%
Gennemsnit		2,36		2,50		2,36		2,05		3,00	
Usikkerhed (95%)		0,09		0,19		0,11		0,27			
Spredning		0,56		0,60		0,51		0,60			

FHF. FHF FHF. FHFNorstat Danmark

Hvis vi indledningsvis erindrer, at gruppen af tilfredse ("udmærket"/"nogenlunde") med undervisningen udgør 91% eller 140 personer, så kan vi videre sige, at der blandt disse er

36 personer som svarer "udmærket" til det faglige udbytte af projektet

86 personer som svarer "nogenlunde" til det faglige udbytte af projektet

17 personer som svarer "ringe" til det faglige udbytte af projektet

Om der er sammenhæng mellem opfattelsen af undervisningen og oplevelsen af projektudbytte er svært at se. Projektfasen er jo adskilt fra den daglige undervisning i tid, og eleverne opfatter måske projektarbejdet som noget, der ligger uden for undervisningen, og de kan derfor med nogen ret opfatte de to fænomener som netop to adskilte ting.

Det skal dog siges, at kun 9% bedømte deres egen indsats i projektperioderne som værende mindre i forhold til indsatsen i den daglige undervisning, medens 36% meldte om større indsats.

En kærlighedserklæring til geografi

Det sidste element, der skal omtales fra den første evalueringsrunde, er kursisternes rangordning af de tre fag ud fra, hvor meget eller lidt de holder af fagene:

Spørgsmål:

Rangordning af fagene i forhold til holdning til dem.

Kan bedst lide:

	Antal	Pct.
Geografi	65	42%
Biologi	47	31%
Kemi	31	20%
Ubesvaret	10	7%
I alt	153	100%

FHF. FHF Norstat Danmark

I denne kærlighedstest topper geografi, medens kemi i højere grad er bænkevarmer. Kærlighed eller ej - vi skal i det videre evalueringsforløb følge op på den første evaluering af den naturvidenskabelige faggruppe. Den videre plan er at indsamle og analysere 2.evalueringsrundes elevbesvarelser, indhente tilkendegivelser fra underviserne i faggruppen og inddrage resultaterne fra den første eksamen i faggruppen.

Vi håber, at dette arbejde vil være tilendebragt august 2006, og at vi i næste udgave af Vinkler kan viderekommunikere resultatet.

Til sidst er der blot at nævne, at den naturvidenskabelige fagpakke i efteråret 2006 vil blive genstand for en ny evaluering, denne gang i Danmarks Evalueringsinstituts regi.

Som tidligere nævnt er vi fremme i førerfeltet, og vi er parate til samarbejdet med instituttet.

HF- uddannelsen og Frederiksberg HF-Kursus kan i det kommende skoleår markere sit 40 års jubilæum "still going strong"!

Hvordan er denne ambitiøse tekst blevet implementeret på FHF: Kursisterne får baggrund for en nuanceret og kompleks omverdensforståelse, således at de kan forstå betydningen af bæredygtig udvikling som princip og kan deltage i den demokratiske debat på baggrund af opnåede naturvidenskabelige kompetencer".

Af Vibeke Fengers

FRA FLYGTNINGELEJR TIL FHF

DET ER GRUNDLOVSDAG 2006, og partiet Venstre har kaldt til møde i gården på Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. En af hovedtalerne er Fathi El- Abed. Jan E. Jørgensen fra Frederiksbergs kommunalbestyrelse og medlem af FHF´s bestyrelse synger for på fædrelandssangene.

Her i år må Fathi have været den tidligere elev fra FHF, der har fået den tætteste mediedækning. Når man googler på hans navn får man mange hundrede hits! Fathi El-Abed (f.1967), FHF 1989-1991, er bestyrelsesmedlem og talsmand for foreningen Demokratiske Muslimer, som blev grundlagt under ledelse af Naser Khader i februar måned i kølvandet på Jyllandspostens offentliggørelse af tegningerne af profeten Muhammed. Men allerede mens han gik på FHF og lige siden, har Fathi El-Abed været en ivrig debattør og forkæmper for Palæstinas rettigheder. Da han kom til Danmark i 1987, var det afslutningen på flere års tilværelse som flygtning rundt om i verden, efter at han og hans familie havde forladt flygtningelejren i Libanon. Og på FHF begyndte et nyt liv i 1989.

Da han blev spurgt, om han havde tid til at lade sig interviewe til HF-Vinkler 2006, fandt han med det samme plads i en ellers travl kalender. Der er meget at se til med et stort politisk engagement og det spændende arbejde som konsulent i et Human Resources firma, som hans SPRØK-uddannelse fra Handelshøjskolen har givet ham adgang til. Han står selv i porten og byder velkommen med arabisk gæstfrihed. På armen har han sin øjesten, datteren Cornelia på 11 måneder, og oppe i herskabslejligheden på Frederiksberg venter hans kone Liselotte med hjemmebagt æblekage. Integrationen er tilsyneladende total. Men det viser sig, at integration ikke er et begreb, Fathi bryder sig om; det handler først og fremmest om at have et mål og at finde sig selv.

Fahti El- Abed

ET NYT LIV
FRA FLYGTNINGELEJR TIL FHF

Interview med Fahti El- Abed,
bestyrelsesmedlem og talsmand for foreningen Demokratiske Muslimer.

Hvorfor kom du til Danmark, Fathi?
Jeg er født og opvokset i flygtningelejre i Libanon, som jeg forlod i 1982 – og jeg har ikke været tilbage siden. Det har ikke min interesse, det er jo ikke mit land, det er ikke mig. Jeg har skammet mig over at være blevet født i en flygtningelejr, men jeg har også været stolt over det. Flygtningelejren gav mig identitet, det gør kriser jo – det er gennem kriser man bliver bevidst om sit tilhørsforhold. Vi fik politisk asyl i Danmark, efter vi ikke kunne være i Dubai længere. Min far blev fængslet et par gange; han var et højtstående medlem af PLO i Libanon, men i Dubai var han jo ikke noget. Så fulgte nogle svære år, hvor vi rejste rundt for at finde et sted, hvor vi kunne være. Danmark blev endemålet. Vi kunne ikke vende tilbage til Libanon, hvor der var krig og borgerkrig.

Da vi kom til Danmark, var jeg først var jeg på højskole og sprogskole, inden jeg begyndte på FHF i 1989. Lige efter HF kom jeg ind på medicin, men jeg blev der kun et par måneder, og så begyndte jeg på HH i stedte for. Jeg var virkelig i vildrede, om jeg skulle blive på medicin eller læse det, jeg allerhelst ville. Skulle jeg følge barndomsdrømmen og familiens forventninger? Lægen Fathi, overdoktoren! Eller skulle jeg læse det, som jeg selv syntes, var interessant, dvs økonomi og sprog?

Var FHF et ny verden for dig?
Det var faktisk, mens jeg gik på HF, at jeg kom til at synes, at det var noget gammeldags noget at skulle forfølge en barndomsdrøm og læse medicin. FHF udvidede min horisont, og jeg kom til at forstå, at der er meget andet.

Det sjove ved at komme fra sprogskolen til FHF var, at det var ligesom at komme ud i den rigtig store og gode verden. Jeg kom til at møde mange flere mennesker, mennesker som var meget anderledes end mig. Det var ligesom at komme højere op i hierarkiet og se samfundet, som det egentlig er. Verden blev åbnet for mig.

Jeg tror, at vi bare var et par stykker på FHF dengang, som ikke havde dansk baggrund. På den ene side var det et privilegium, men det var også hårdt. Men jeg har aldrig været udsat for noget ubehageligt, aldrig nogensinde! I min klasse på FHF var f.eks. der mange røde, og vi havde voldsomme politiske diskussioner især efter inva-

Min tid på FHF var min første rigtige indtræden i samfundet. Indtil da havde jeg jo kun mødt folk ligesom mig selv, flygtninge og indvandrere. Jeg er glad for at jeg ikke kom i gymnasiet, men på FHF. Det var mere bevidste typer, voksne mennesker.

sionen i Kuwait i 2000. Men det blev aldrig fjendtligt eller personligt, vi blev aldrig uvenner. Der var mange af dem, jeg kendte, der var misundelige over, at jeg gik på byens bedste HF. Det lå også godt dengang, hold da op, midt i byen! Og så var der de bedste folk, de bedste lærere. Jeg engagerede mig ikke særlig meget socialt, fordi det politiske liv trak meget, men jeg mindes det som en meget god tid. Nu bor vi jo lokalt og kommer tit på Værnedamsvej, så kigger jeg altid ind i gården, og jeg savner den tid meget. Det var min første rigtige indtræden i samfundet, indtil da havde jeg jo kun mødt folk ligesom mig selv, flygtninge og indvandrere. Jeg er glad for, at jeg ikke kom i gymnasiet, men på FHF. Det var mere bevidste typer, voksne mennesker.

Du er et eksempel på en meget vellykket integration i det danske samfund. Hvad er metoden?

Vellykket integration? Jamen, jeg opfatter det positivt selvfølgelig, men alligevel må jeg sige, nej, jeg er sgu ikke godt integreret. Jeg har bare tilpasset mig. Jeg er en del af dette samfund, fordi jeg vælger at være en del af det. Det var det mål, jeg havde lige fra starten. At være integreret – hvad er det? Den gode samfundsborger er den, der finder sine egne ben og finder sig selv i samfundet.

Integration og assimilation er farlige begreber i forhold til at kunne forstå hinanden. Altså fint nok, at man taler om god og dårlig integration, jeg mener bare ikke, at det skal være målet. Det vigtigste er at finde sig selv. Og det er netop det, der er problemet: at der er mange, der ikke har noget mål i livet.

Det ser ud til, at integrationen i Danmark er kørt helt af sporet. Hvordan kan det være?

Jeg tror, at alt for mange har overladt det til lovgivningen, man har det glemt det menneskelige. Både Naser og jeg, og de gode mennesker der er med i foreningen, vi har nok alt for meget lænet os tilbage og overladt det til andre, fordi vi har opfattet os selv som tilhørende normaliteten i samfundet. Interessen har været der, fordi vi kunne se, at det gik skævt; det er jo gået værre for hvert år nærmest. Jeg tror det er p.g.a. af halal-hippierne, den holdning at alt er tilladt. Et godtroende forsvar for alt hvad der var fremmed. Der har været en berøringsangst for at komme tæt på de problemer, der skulle findes en løsning på.

I hvilken forstand er en demokratisk muslim, muslim?

Naser og jeg beskriver os ikke som ateister, som vores modstandere beskylder os for er være. Vi er sekulære muslimer. I foreningen har vi religiøse medlemmer, også

kvinder der bærer slør, vi har andre medlemmer, som har et meget afslappet forhold til religionen, og vi har ateister, der helt afviser religionen. Det muslimske i foreningens navn refererer til vores kulturelle baggrund. Vi er ikke bedre eller dårligere muslimer end andre. Det er jo ikke op til dig eller mig eller andre at vurdere, hvem der er en god muslim.

Vores ærinde er at gøre opmærksom på, at den diversitet, der er i samfundet, også findes blandt muslimer i Danmark. Efter 11. September og p.g.a. Palæstina-konflikten og krigen i Irak er der sket en markant radikalisering af religionen i den arabiske verden. Vi har intet religiøst aspekt i vores forening. Det, vi arbejder for, er bedre integration af muslimer i det danske samfund. Fordi det er det, der gavner Danmark og det der gavner muslimerne i Danmark.

Muhammed tegningerne ramte mig ikke i hjertet, men jeg synes, de er et tegn på mangel på respekt. Jeg var mere forarget over den artikel, de indgik i og over den efterfølgende debat, der jo handlede om, at muslimer i Danmark skulle finde sig i at blive hånet. Sådan som jeg er opdraget, er kultur, religion og etnicitet ét, og derfor skal man passe på at angribe de fænomener.

Har du aldrig overvejet en politisk karriere?

Nej, egentlig ikke, selvom flere partier har været ude med følere. Det er alt sammen startet som en interesse, først og fremmest en interesse for at skrive, for at komme ud med nogle synspunkter, som jeg havde om Palæstina og kun om Palæstina. Nu er jeg en del af de Demokratiske

Fahti, en dansk patriot, og integrationsministeren på Grundlovsdag.

Muslimer og det er første gang, at jeg beskæftiger mig med islam. Jeg har aldrig før blandet mig i den debat.

Hvordan skal din datter Cornelia vokse op?
Hun skal vokse op som halvt palæstinenser, det er vigtigt for mig. Ikke ud fra en kulturel eller religiøs betragtning, men ud fra en politisk betragtning. På et tidspunkt skal hun læse alle sin fars avisartikler, alle kronikker. Hun skal også lære arabisk, og nu taler vi selvfølgelig ikke om modersmålsundervisning! Hun kommer til at lære det herhjemme, for det er vigtigt, at hun kan forstå, hvad der foregår i familien. Jeg har jo set det så tit, hvad der sker, når man vokser op i Danmark uden at lære sin families sprog. Hvor ærgerlige de unge bliver, og det er netop sådan noget, der giver anledning til konflikter, for så ved man ikke rigtig, hvor man skal stå.

Har du nået dit mål?
Ja, et eller andet sted har jeg. Danmark er det nye liv for mig. Jeg har jo aldrig boet så lang tid det samme sted, som jeg har boet her.

Jeg har stiftet familie I Danmark, her er jeg blevet uddannet her, og jeg arbejder her. Jeg vil aldrig komme tilbage til Palæstina. Men jeg vil blive ved med at kæmpe, til mine dages ende, for at andre skal have lov til det.

Fahti holder sin tale i Landbohøjskolens gård på en kold 5. juni under meget truende skyer. Det er første gang han deltager i et arrangement på en Grundlovsdag og første gang, at dagen betyder andet og mere for ham end en fridag. Integrationsminister Rikke Hvilshøj ankommer for at holde den næste tale, mens Fathi afslutter: "I Danmark er jeg ikke født, men her har jeg hjemme. Og jeg har ingen betænkeligheder ved at kalde mig selv en dansk patriot."

Der var mange af dem jeg kendte, der var misundelige over, at jeg gik på byens bedste HF. Det lå også godt dengang, hold da op, midt i byen! Og så var der de bedste folk, de bedste lærere.

DEN MIDLERTIDIGE SKOLEBESTYRELSE VED FREDERIKSBERG HF-KURSUS

Med virkning fra 1 januar 2007 bliver alle gymnasier og HF-kurser til selvejende institutioner under staten. Som en del af denne proces er der blevet udpeget en midlertidig bestyrelse, som skal forberede overgangen. I loven er det præciseret, hvordan bestyrelsen sammensættes, herunder godkendelseskrav til valg af formand.

Formanden udpeges af rektor, et medlem udpeges af Frederiksberg Kommune, et medlem udpeges af regionen, et medlem indstilles af personalet, og der må møde en elev uden stemmeret. Rektor er sekretær for bestyrelsen.

Ved det konstituerende møde d. 22 marts 2006 blev der vedtaget en forretningsorden, valgt lønoperatør, men også taget konkret stilling til et forskningsprojekt i anledning af HF-uddannelsens 40 års fødselsdag i 2007. Det blev besluttet at lade Danmarks Pædagogiske Universitet udarbejde et analysearbejde af fire årtiers HF-elever.

Den midlertidige bestyrelse ser således ud:

Revisor Leif Bjørn Sørensen, formand.

Cand. Mag. Anne Mette Wehmüller, udpeget af Regionen.

Advokat Jan E Jørgensen, udpeget af Frederiksberg kommune.

Lektor Mogens Jensen, personalerepræsentant.

Sandie Holst, elevrådet.

PERSONALET

Kirsten A. Andersen
lektor, matematik

Jan Andreasen, st.vejl.,
lektor, historie/samf.

Berit Baklid
lektor, engelsk

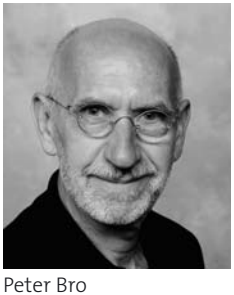
Peter Bro
lektor, billedk./design

Nicolette Brun-Hansen
lektor, dansk/historie

Finn Bønsdorff
rektor, samf./fransk.

Daniel Christensen
insp., lektor, rel/fy/data

Torben Christensen
lektor, idræt/biologi

René Cordua
årsvikar/religion/historie

Camilla Dranov
adjunkt, engelsk/dansk

Robert Ellis
lektor, engelsk

Finn Eriksen
lektor, dansk/fransk

Jette Falk
adjunkt, billedkunst

Vibeke Fengers, insp.,
engelsk/religion/psyk.

Jens Kramshøj Flinker
årsvikar, dansk/historie

Anne Dorte Fridberg
lektor, dansk/engelsk

Martin Fotel
adjunkt, kemi/geografi

Anders Gudme-Knudsen
adjunkt, biologi/idræt

Dorte Hammelev
lektor, biologi

Johnny Hansen
skolebetjent

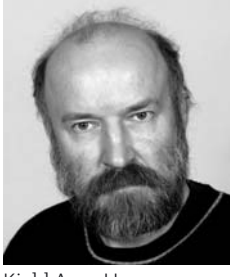
Kjeld Arne Hansen
st.vejl., lektor, hist/samf

Lise Hansen, insp.,
lektor, tysk/sp.

Lone Nøhr Hansen
lektor, hist./idræt

Ole Skov Hansen
lektor, fysik/mat

Susanne Hansen
lektor, datalogi/mat.

Maria B. Hassenfeldt
lektor, religion/psyk.

Eva Hestbech
årsvikar, dansk/historie

Therese Holter
adjunkt, biologi/geografi

Kim Ingholt
udd.stil., dansk/musik

Mogens Jensen
lektor, dansk/samf.

Tom Jensen
rengøringsassistent

Mette Jeppesen
sekretær

Margaret Johannesen
rengøringsassistent

Hans Kargaard
st.vejl., lektor, dansk

Helle Kempf
sekretær

Kirsten Knudsen
lektor, matematik

Huriye Koken
rengøringsassistent

Annemarie Krarup
lektor, mu/id/psyk.

Signe Krog-Meyer
årsvikar, musik

Rolv Kvisgaard
lektor, matematik

Ask Hejlskov Larsen
adjunkt, dansk/filosofi

Henrik Larsen
udd.st., idræt/kemi

Otto Leholt
lektor, geo./hist.

Anders Lundsgaard
lektor, fysik/kemi

Ingrid Megyessi
lektor, tysk

Kirsten Møller
årsvikar, biologi

Dorte Olesen
årsvikar, billedkunst

Ane Ousen
årsvikar, samfundsfag

Jo Pedersen
årsvikar, kemi

Mette Kierulff M.
Sekretær

Ole Rasmussen
lektor, dansk/psyk.

Jesper Rosenløv
årsvikar, religioin

Mikkel Bloch Schousboe
lektor, samf./hist.

Helle Schiellerup
lektor, engelsk

Tanja Schaarup-Jensen
udd.stil., engelsk/religion

Kirsten Seitzmayer
adjunkt, engelsk

Kirsten Skjøtt-Larsen
lektor, tysk/spansk

Johan Smith
lektor, matematik

Bodil W. Smith, st.vejl.,
lektor, hist./samf.

Emil Sonne
udd.stil., idræt/samf.

Christian Stage
årsvikar, engelsk

Lotte Stuhr
lektor, dansk/billedk.

Sevgi Tireli
rengøringsassistent

Abdoullaye Traore
rengøringsassistent

Eddie Unglaub
boginsp., lektor, tysk

Jonas Uhrskov
udd.stil., samf./historie

Peter Braams Valore
lektor, dansk/tysk/drama

Trine Vandborg
årsvikar, design/spansk

Mette Vangsgaard
adjunkt, fransk/idræt

Marianne Weile
lektor, hist./religion

Marianne Villumsen
lektor, biologi

Martin Wildenschild
årsvikar, samf.

Inger Worsøe
lektor, dansk/historie

Janne Østergaard
udd.st., engelsk/psyk.

AFGANGSKLASSERNE

... en helt tilfældig dag i april

C

D

E

CALIFORNIA
F

J

K

L klassen